

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ НИШ

Европски налог за хапшење

(мастер рад)

Ментор
Проф. др Иван Илић

Студент
Владимир Стојановић М 015/19- УП

Ниш, 2020.

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
1. ПОЈАМ И ИЗВОРИ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ.....	3
2. ОБЛИЦИ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ.....	5
3. МЕЂУНАРОДНА ПРАВНА ПОМОЋ У ЕУ.....	6
3.1. Регулаторни оквир међународне правне помоћи у Европској унији	7
3.2. Органи који се баве пружањем правне помоћи.....	9
3.3. Циљ пружања међународне правне помоћи у ЕУ	9
3.4. Традиционални модел екстрадиције у Европској унији	10
4. ПОЈАМ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ	12
4.1. Функција Европског налога за хапшење	16
4.2. Настанак Европског налога за хапшење.....	18
4.3. Елементи, садржај и форма Европског налога за хапшење	20
4.4. Основне разлике у моделима Европског налога и класичне екстрадиције	24
5. ИЗДАВАЊЕ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ	27
5.1. Материјално-правни елементи.....	29
5.2. Процесно-правни елементи за издавање Европског налога за хапшење	31
5.2.1. Процедура за издавање Европског налога за хапшење	31
5.2.2. Спровођење и контрола извршења Европског налога за хапшење.....	32
6. ПОДРУЧЈЕ ПРИМЕНЕ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ	32
6.1. Апсолутне и релативне сметње одређене као негативне претпоставке за извршење Европског налога за хапшења.....	35
6.2. Признање и извршење Европског налога за хапшење	37
6.3. Рокови за извршење Европског налога за хапшење.....	38
7. ЛЕГИСЛАТИВНИ ОКВИР И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ	39
8. ЕВРОПСКИ НАЛОГ ЗА ХАПШЕЊЕ – СУДСКА ПРАКСА И СТАТИСТИКА.....	42
8.1. Одлука Савезног уставног суда Немачке: евроскептицизам или дословна примена права	45
8.2. Правна природа оквирних одлука- случајеви Пупино и Тобин	46
ЗАКЉУЧАК	51
ЛИТЕРАТУРА	53

УВОД

Судска одлука на основу које једна држава, чланица Европске уније, упућује другој захтев за хапшење и предају одређене особе или више њих у циљу кривичног гоњења или кривичног поступка представља Европски налог за хапшење (*European Arrest Warrant* – у даљем тексту-ЕАВ). По усвајању ЕАВ-а, процедура извођења окривљених за извршење кривичних дела пред судовима других држава поједностављена је и убрзана. Најједноставније – ЕАВ се огледа у упрошћеном и убрзаном процесу екстрадиције.

Овај рад бавиће се анализом правног института Европског налога за хапшење, који представља модел екстрадиције земаља чланица Европске уније. Модел је установљен Оквирном одлуком Европског налога за хапшење и поступком предаје међу земљама које су чланице, усвојеном у јуну 2002. године.

Европски налог за хапшење темељи се на међусобном поверењу у правни систем земаља чланица Европске уније. Овај налог деполитизује сам поступак изручења и трансформише међудржавну сарадњу у систем непосредне сарадње правосудних органа самих држава које су део ЕУ. Европски налог почива, такође и на поштовању начела законитости и антикриминалне солидарности.

Систематски гледано, уводни део представља настанак и развој традиционалног поступка екстрадиције, правни основ, као и недостатке самог поступка класичне екстрадиције, то јест изручења лица. Како би се ово што боље објаснило, у раду су приказани и конкретни случајеви из праксе, са релевантним статистичким подацима, који обухватају и кривична дела издатих захтева, као и број захтева који су издати у протеклом периоду. Томе су придодате и материјалне, као и процесно правне претпоставке за издавање самог налога. У наставку ће бити презентована и искуства спровођења и контроле налога, одбијања извршења и остала питања која су у тесној вези са задатом темом.

Рад садржи и образложења о томе који су главни разлози и оправданост увођења Европског налога за хапшење. Некадашњи изразито компликовани систем изручења знатно је поједностављен, време неопходно за изручење одређеног лица је скраћено, а ниво сарадње земаља које су чланице ЕУ подигнут на виши ниво.

Циљ овог рада јесте указивање на потенцијалне проблеме до којих може доћи у пракси, с обзиром на чињеницу да је Србија аплицирала за пријем у чланство ЕУ и да има

статус „кандидата“ у пријем у ЕУ. Рад ће сагледати и правно-историјски аспект значаја и улоге Европског налога за хапшење.

Некадашњи систем класичне екстрадиције, по својој природи био је строго формални систем. Омогућавао је да државе чланице ЕУ имају разне резерве приликом поступања, чији је циљ, пре свега, забрана уручења, те је радикално измењен Европским налогом за хапшење. Од тренутка од када је ступио на снагу, Европски налог за хапшење постаје средство које најчешће користе правосудни органи приликом решавања кривичних предмета. Истраживања показују да 2015. година броји 16,144 налога. Основу новог система изручења представља међунационално поверење у правни систем земаља које су чланице ЕУ. Дошло је до замене субјеката у поступку изручења. Од када је Европски налог за хапшење ушао у правни систем ЕУ, субјекти поступка постају сами правосудни органи земаља чланица ЕУ. Исти по аутоматизму, признају одлуку правосудног органа друге државе о налогу за хапшење. Субјекти поступка изручења, дакле, нису више саме земље чланице ЕУ. Поред наведеног, Србија, као кандидат за пријем у чланство ЕУ, мора да задовољи услове које ЕУ има за потенцијалне кандидате. У том смислу, велики и посебан значај представља сарадња Србије са осталим државама из региона и ЕУ, како у правосуђу, тако и на пољу унутрашњих послова. У овим областима до сада се дошло до одличних почетних резултата и изражена је жеља да се сарадња унапреди.

1. ПОЈАМ И ИЗВОРИ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Помоћ коју правосудни или други органи једне земље, у поступку који се односи на одређено кривично дело, пружају правосудном или неком другом органу друге земље представља међународну правну помоћ у кривичним стварима. У суштини, то је поступак правосудног или другог органа једне земље на молбу надлежног органа друге. Условe и начин пружања утврђује домаће законодавство у складу са међународним уговором, са циљем да се реше одређени кривичноправни случајеви.

У времену када је кретање грађана повећано и у времену када савремена техничка средства све више добијају на значају, када су кривична дела транснационалног карактера, неки кривични случајеви се не би могли решити, или би се решили са извесним потешкоћама да међународна правна помоћ ту не ступи на снагу.¹ Правна сарадња између држава у неким ситуацијама готово да је немогућа. Ту се мисли, пре свега, на откривање кривичног дела, учиниоца тог дела, његово лишавање слободе, доказивање кривичне одговорности истог, а онда и одређивање и извршење кривичне санкције.

Темељ међународне правне помоћи у Републици Србији представљају домаће законодавство и међународни уговори између Републике Србије и других држава. Реч је о уговорима билатералног и мултинационалног карактера.

Домаће законодавство почива на Закону о међународној правној помоћи у кривичним стварима.² Закон је донесен 2009. године. Овим законом сви облици међународне правне помоћи у кривичним ситуацијама регулисани су на савременој основи.

Поред овог, од великог значаја су и многи други закони и прописи који се тичу пружања међународне правне помоћи. Треба посебно издвојити Законик о кривичном поступку³ јер је домаће законодавство укључено у сам процес пружања правне помоћи. Истиче се и улога Кривичног законика,⁴ где се неке одреднице у општем делу тичу

¹ З. Стојановић, Излагање на Међународном стручном скупу „Европске интеграције и међународна кривичноправна сарадња”, Институт за упоредно право и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, „Политика“ 05.12.2011., Београд, стр. 22.

² Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима ("Сл. гласник РС", бр. 20/2009)

³ Закон о кривичном поступку("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)

⁴ Кривични законик ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016)

просторног важења кривичног законодавства. Ту је и Закон о одузимању имовине која је произашла из кривичног дела.⁵ Овај закон има читаво поглавље посвећено међународној сарадњи која је у вези са одузетом имовином. Централни орган одвијања међународне правне помоћи у Републици Србији јесте Министарство правде. Треба истаћи, да је ово Министарство у току 2013. године примило више од 8 000 захтева међународне правне помоћи. То се односи и на домаће и на иностране органе, што итекако указује на неопходност и обимност међународне правне сарадње у кривичним поступцима.⁶

Што се тиче међународних уговора, треба направити разлику између билатералних уговора које Република Србија успоставља са другим земљама и мултилатералних међународних конвенција које је иста ратификовала. Република Србија је закључила 52 билатерална уговора, који регулишу правну помоћ у кривичним ситуацијама у којима је укључена 31 држава. Појединим билатералним уговорима регулисани су сви облици међудржавне правне помоћи, док неки уговори доносе само одређене одредбе.⁷ Ниједан засебан уговор не регулише уступање и преузимање кривичног гоњења. Са неким земљама, ова врста правне помоћи регулише се у оквиру општих одредница међудржавне правне помоћи. На основу међународног уговора закљученим са одређеним државама, под кривичноправним случајевима не сматрају се само случајеви који су резултат извршења кривичних дела, већ и случајеви који су резултат блажих, али кажњивих радњи. Ту спадају, на пример, прекршај и привредни преступ. Неки од најзначајнијих билатералних уговора који се тичу пружања правне помоћи у кривичним стварима, потписани су са САД – Уговор који се тиче изручења потврђен дана 14.02.2019. године, са Италијом – Уговори о олакшању примењивања Европске конвенције која се односи на екстрадицију потписан дана 13. децембра 1957. године, Европска конвенција која регулише правну помоћ када су кривичне ствари у питању потписан дана 20. априла 1959. године и други.

Код мултилатералних конвенција, разликују се конвенције које доноси Савет Европе и конвенције које се доносе у оквиру органа Уједињених нација.

Што се тиче конвенција Савета Европе, треба истаћи то да је РС чланица 24 конвенција Савета Европе којима се регулише питање пружања међудржавне правне

⁵ Закон о одузимању имовине пристекле из кривичног дела ("Сл. гласник РС", бр. 32/2013, 94/2016 и 35/2019)

⁶ М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима: са одабраним конвенцијама и уговорима*, Службени гласник и Правни факултет, Београд, 2009. стр. 43.

⁷ <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/45/gradjanske-stvari.php> - датум приступања: 21.03.2019.

помоћи у кривичним стварима. Одредбе регулишу углавном нека општа питања, као што је, на пример, екстрадиција, изручење осуђених лица, пренос кривичног поступка, али и регулишу видове правне помоћи везане за одређене врсте кривичних дела: сајбер криминал, тероризам, корупција, трговина људима итд.

Када је реч о конвенцијама Уједињених нација, истиче се да је РС чланица преко 30 конвенција. Овим конвенцијама дефинисани су разни облици међудржавне правне помоћи у кривичним ситуацијама које се односе конкретно на одређено кривично дело или одређену врсту криминала, на пример: отмица ваздухоплова, кривично дело које је повезано са дрогом, корупција, организована врста криминала итд.

Многе конвенције мултилатералног карактера имају велики значај у пружању међународне правне помоћи у кривичним стварима. Односе се на област људских права и слобода, или на неки институт или принцип који може имати важност за одређени кривични поступак у оквиру једне земље, или на само пружање међународне правне помоћи.⁸ Примери за то јесу следећи: права на суђење у разумном року, права одбране, права жалбе, *ne bis in idem* принцип, права на правично суђење. Велики значај могу имати и конвенције које се спроводе како би се спречила извесна тортура, понашање које није хумано или неки други облик присилног понашања, укључујући и злостављање националног, верског, политичког или другог карактера⁹.

2. ОБЛИЦИ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Са међународноправне тачке гледишта, установљене су четири форме када говоримо о међународној правној помоћи у кривичним стварима. То су:¹⁰

- Изручење лица које је окривљено или осуђено (једна земља предаје извесну особу другој земљи, са циљем спровођења кривичног поступка или извршења одређене кривичне санкције;

⁸ Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, са додатним протоколом од од 5. новембра 2001. године

⁹ Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака (*Службени лист СФРЈ - Међународни уговори*, бр. 9/1991)

¹⁰ М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, „Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима: са одабраним конвенцијама и уговорима“, Службени гласник и Правни факултет, Београд, 2009, стр. 61.

- Уступање и преузимање кривичног гоњења (ово подразумева предају докумената и доказног материјала како би окривљени могли бити кривично гоњени у другој земљи);
- Извршење стране кривичне пресуде са изручењем или без изручења осуђеног лица (спровођење кривичне санкције у држави из које осуђени долази или у држави у којој та особа има пребивалишну, односно боравишну дозволу, а не у земљи која је осуђеном лицу исту изрекла);
- Остали облици – општи видови (размена докумената, информација, обављање кривичнопроцесне радње, спровођења одређених мера итд.).

Међународна правна помоћ пружа се у поступку који се односи на кривично дело које у тренутку када је затражена помоћ спада у надлежност суда државе молиље. Тражи се путем замолнице која мора бити у писменој форми, оверена и преведена на језик замољене државе уколико другачије није предвиђено међународним уговором. Као што је већ истакнуто, централни орган преко кога се одвија целокупни поступак пружања помоћи јесте Министарство правде. Међународна правна помоћ пружа се и у поступку који је покренут пред органима управе за дело које је обострано кажњиво према законодавству државе молиље и замољене државе, у случају када одлука управног органа може да представља основ за покретање кривичног поступка. Пружа се и по захтеву Међународног суда правде, Међународног кривичног суда, Европског суда за људска права и других међународних институција које су основане међународним уговором који је потврдила Република Србија.

3. МЕЂУНАРОДНА ПРАВНА ПОМОЋ У ЕУ

Снажан технолошки развој повукао је са собом, не само развој у међудржавној комуникацији већ и усложњавање правних односа са елементом иностраности. Све то довело је до повећане потребе да се одређене радње у поступку надлежних органа морају предузимати на територији више земаља. У условима јачања комуникационих веза и односа између субјеката различитих држава, међународна правна помоћ представља незаобилазни елемент савременог међународног правног саобраћаја и представља интерес свих држава у свету. С обзиром на то да судови, у таквим ситуацијама, не могу да делују на територијама страних суверенитета, упућени су на сарадњу са органима друге државе. Међународна правна помоћ подразумева одређене облике сарадње између правосудних органа различитих

држава који треба да омогуће брже и ефикасније поступање у решавању правних односа везаних за две или више држава. То питање има посебан значај у Европској унији, која у основи тежи снажнијем и делотворнијем повезивању држава чланица заснованом на остваривању економских и ширих друштвено-политичких циљева. Сама суштина Европске уније јесте остваривање слободног промета робе, услуга, капитала и људи, коју је немогуће омогућити без остваривања претходно поменутог предуслова.

3.1. Регулаторни оквир међународне правне помоћи у Европској унији

Темељ Европске уније заснива се на три групе надлежности који чине њену основну функционалну структуру тзв. три стуба ЕУ. Први стуб чине већ основане европске заједнице из тог времена: Европска заједница за угаљ и челик, Европска економска заједница и ЕУРОАТОМ. Тај стуб је и данас задржао основну карактеристику због којег је и све почело – то је област економске сарадње и заједничког тржишта.

Охрабрене изузетним успехом економских интеграција, државе чланице су кроз Мастрихтски и касније споразуме прошириле област интеграција стварајући творевину без преседана, тзв. *sui generis* организацију. У надлежности органа другог стуба Европске уније прикључена је област заједничке безбедносне и спољне политике (Common Foreign and Security Policy¹¹), а трећем правосудна и полицијска сарадња (Justice and Home Affairs¹²).

Решења која је Мастрихтски споразум¹³ садржао у том тренутку била су испред свог времена и подразумевала су одрицање држава од великог броја послова из њихове искључиве надлежности као што су спољни и унутрашњи послови, одбрана, правосуђе. На тај начин је једна наднационална организација добила квазидржавне надлежности, са одређеним ограниченим могућностима приликом одлучивања о конкретним питањима из наведених области. Слободан проток људи и капитала, брисање државних граница и потпуна економско монетарна унија био је основни циљ ЕУ. То је подразумевало да држављани чланица могу несметано да путују територијом ЕУ, да се настане и запосле где год да то пожелe. Међутим, простор без граница, самим тим и одговарајуће контроле

¹¹ Више на интернет адреси: http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/intro/index.htm.

¹² Више на интернет адреси: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/intro/fsj_intro_en.htm.

¹³ Уговор о Европској унији, потписан у Мастрихту, 7. фебруара 1992. године, а ступио је на снагу 1. новембра 1993. године.

погодно је тло за различите облике илегалних радњи, као што су промет наркотика, трговина људима и сл. Несметан промет капитала омогућио је, са друге стране, финансијске малверзације и прање новца. Како би се то спречило, државе Европске уније морале су да се уједине и да међусобно сарађују. Због свега наведеног полицијска и правосудна сарадња постала је не само реалност, него и потреба. Као званични циљ активности у оквиру трећег стуба, предвиђен чланом 29. Уговора о ЕУ, наведено је стварање „простора слободе, безбедности и правде“ за све.

Основни документ Европске уније који се бави питањима трећег стуба је тзв. Хашки програм, који је усвојио Европски савет 2004. године.¹⁴ Тежња Хашког програма усмерена је на гарантовање основних људских и процедуралних права као што је могућност приступа правосудју сваког појединца, регулисање миграције и питања азила, јачање организација као што су Europol и Eurojust ради борбе против међународног криминала, као и проширење сарадње између држава чланица на међусобном признавању судских одлука како у грађанским, тако и у кривичним стварима.

Основу сарадње у кривичним стварима чини Конвенција о пружању узајамне помоћи између држава чланица у кривичним стварима (2000) са додатним Протоколом о прању новца и финансијским преварама (2001).¹⁵ Конвенција још увек није ступила на снагу – само три државе су је ратификовале (Шпанија, Данска и Португал).¹⁶ Када је реч о сарадњи у преткривичном и кривичном поступку код међународних кривичних дела, ова конвенција садржи конкретне инструменте успостављања сарадње: проналажење и враћање ствари као и лоцирање, задржавање и изручење особа које су повезане са извршењем неког кривичног дела; саслушање особа путем телефонске и видео конференције; правила о контролисаним пошиљкама; формирање заједничких истражних тимова; уређивање захтева за пресретање и прислушкивање телекомуникација; извршавање међународних прикривених истрага.¹⁷

¹⁴ Council of the European Union, *The Hague Programme: Strengthening freedom, security and justice in the European Union* (2005/C 53/01).

¹⁵ Закон о потврђивању Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, са Додатним протоколом (ПР. Бр. 94, 5. новембра 2001. године, Београд)

¹⁶ Уз постојање посебне декларације постоји могућност да је државе примењују у односима са другим државама које су је ратификовале и пре њеног формалног ступања на снагу. За ступање на снагу потребно је најмање 8 ратификација.

¹⁷ Ова Конвенција је уједно и допуна *Европске конвенције о међусобној помоћи у кривичним стварима* од 20. априла 1959. године и осталих конвенција ЕУ из ове области. Неке од њих су *Конвенција о постепеном укидању контроле на заједничким границама* од 19. јуна 1990. године и то одредбе које регулишу узајамну помоћ у кривичним стварима и *Уговор о екстрадицији и узајамној помоћи у кривичним стварима* између Краљевине Белгије, Луксембурга и Краљевине Холандије од 27. јуна 1962. године, који је измењен

С обзиром на то да не постоји јединствени акт који би регулисао питање међусобног признавања судских одлука, као једног од проблематичнијих међу државама чланица, донет је читав низ одлука које парцијално уређују ову област. Међу најважнијим су оне којима су успостављени Европски налог за хапшење и Европски налог за прибављање доказа, као и програм од 24 мере за имплементацију одлука о узајамном признању одлука у кривичним стварима.

3.2. Органи који се баве пружањем правне помоћи

Најчешће се под овим појмом сарадње у кривичним стварима у оквиру трећег стуба подразумева његов ужи домашај, који означава сарадњу правосудних органа држава у преткривичним и кривичним поступцима за дела која имају одређени инострани елемент. Орган Европске уније, који углавном иницира и надгледа спровођење програма у овој области јесте Европска комисија.

3.3. Циљ пружања међународне правне помоћи у ЕУ

Активности ЕУ у овој области везују се за четири основна правца спровођења програма у оквиру Европске комисије, и то: изједначавање законодавства држава чланица; унапређење инструмената узајамног признања судских одлука; побољшање механизма сарадње између држава чланица, али и са органима и службама ЕУ; унапређење односа са нечланицама ЕУ. Као што се види из приложеног може се закључити да је стварање јединственог кривичноправног подручја у Европи, један од амбициознијих циљева развоја трећег стуба у структури ЕУ. Све наведене активности се одвијају како би се што више уједначиле норме кривичног права и изградила пракса признавања најразличитијих, пре свега судских, одлука по систему аутоматизма – дакле, без обзира на чињеницу у којој држави чланици је одлука у питању донета.

Протоколом од 11. маја 1974.године (Бенелукс Уговор). » - Александра Чавошки, *Конвенција о пружању узајамне помоћи између држава чланица у кривичним стварима*, Европско законодавство, број 3/2003, Београд, стр. 9 и 10. Такође видети: Члан 4. Конвенције о пружању узајамне помоћи између држава чланица у кривичним стварима.

3.4. Традиционални модел екстрадиције у Европској унији

Екстрадиција (*extradition*) представља један од најстаријих традиционалних инструмената међународно правне помоћи у кривичним стварима. Суштински, под екстрадицијом се подразумева предаја учиниоца кривичног дела од стране једне државе другој држави, како би се истом у другој држави судило, односно како би био упућен на издржавање казне затвора, уколико је већ осуђен. Дуго је сматрана и доживљавана као битан елемент националне суверености држава, а у најчешћем броју случајева се заснивала на споразуму закљученом између држава. Варбрик (Warbrick) и Мекголдрик (McGoldrick) сматрају да је могуће утврдити основна начела као основу многих међудржавних споразума о екстрадицији и који се могу се сматрати као успостављени међународни стандарди.

Према мишљењу Варбрика и Мекголдрика, основним начелима се сматрају следећа: принцип *Nulla poena sine lege* (принцип законитости), принцип специјалитета, принцип *Ne bis in idem* („забране двоструке угрожености“), принцип којим се налаже да је изручивање поводом кривичних дела у вези са политиком забрањено, принцип који не дозвољава испоручивање својих становника.¹⁸

Принцип законитости своди се на то да кривична дела где се радња особе која се изручује мора сматрати кривичним делом у законодавствима обеју држава: земље која жели да се лице изручи и земље од које се тражи да се особа изручи. Начело специјалитета подразумева да је земља која тражи изручење у обавези да спроводи кривични поступак или спроводи поступак кажњавања особе којој се суди само за оно кривично дело за које је држава молила дала захтев да се особе које су окривљене или осуђене могу изручити. Значење принципа *ne bis in idem* састоји се у следећем: не поново у истом. Теоријски гледано, овај принцип подразумева забрањивање кажњавања које је двоструко (*the prohibition of double jeopardy*). Овај принцип иде у корист окривљеном којим је заправо забрањено поновно покретање поступка у истој кривичној ствари која је правоснажно окончана.

Према ставовима неких аутора, традиционална екстрадиција, имала је судски и политички део. У првом делу, правосудни орган је сагледавао сам захтев о изручењу, а у другом су политичари одлучивали о самом испоручивању. Одлука је могла бити позитивног

¹⁸ Warbrick, C-. McGoldrick, D., Mackerel, M., Nash, S. I. Extradition and the European Union, *International and Comparative Law Quarterly*, 46(4), 1997. стр. 950.

или негативног карактера.¹⁹ Са доласком европских интеграција, екстрадицији се поклања пуно пажње. У оквиру Савета Европе, 13. децембра 1957. године, донета је Европска конвенција о екстрадицији.²⁰ Примењивање екстрадиције, која је била традиционалног карактера, тада је добило и правну основу.²¹ Неке државе су са извесном дозом неповерења приступиле овом акту, а током самог поступка признавања конвенције долазило је и до извесних препрека. Упркос томе, утицај конвенције је велики зато што је то први корак који је водио ка стварању мултилатералног основа за примењивање саме екстрадиције.

Као посебне ставке у конвенцији били су принципи који се односе на двоструко кажњавање и којим се забрањује да се становници из сопствених земаља изручују. Слично је било „и са већином билатералних и мултилатералних уговора о екстрадицији“ тог времена.²² Ово је доводило до потешкоћа у самом поступку изручења. Како стоји у самој Конвенцији, до изручења није могло доћи код оних кривичних дела која припадају групи политичких, и то на основу суда државе молиље (треба напоменути да покушај убиства председника једне земље или неког из његове породице није кривично дело са политичким карактером).²³ Ово се односило и на кривично дело фискализације.

У моменту када би дошло до потписивања или ратификације Конвенције, било која земља која приступа истој била је у прилици да изнесе свој став који се тиче ставки које се налазе у самој Конвенцији. Ту могућност су земље често користиле. Како стоји у Конвенцији о екстрадицији Савета Европе, сама екстрадиција садржала је молбу, састављену у писаној форми и која би била испоручена дипломатским путем. Дана 17. марта 1978. године дошло је до сачињавања допунског протокола. Тај протокол налаже да молбу испоручује Министарство правде које припада земљи молиљи Министарству правде замољене земље.

Традиционални образац који се тичао екстрадиције у самој ЕУ знатно је измењен кад су се укинуле границе унутар земаља чланица ЕУ. Дошло је до допуњавања овог модела

¹⁹ Pérignon, I. Constance Daucé, *The European Arrest Warrant: a growing success story*, ERA Forum, 2007, Vol.8(2), стр. 206.

²⁰ Закон о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр 10/2001).

²¹ Конвенција је измењена и допуњена са два допунска протокола који су донесени у Стразбуру 15. октобра 1975. године и 17. марта 1978. године.

²² Mann, G. The European Arrest Warrant: A Short-Lived Mechanism For Extradition?, *Syracuse Journal of International Law And Commerce*, 2007. Vol.34(2), стр.717.

²³ Закон о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима, члан 3. („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр 10/2001)

одредбом Шенгенске конвенције која се односила на примену Шенгенског споразума. Шенгенски споразум проглашен је 1990. године, а њиме је дошло до укидања контроле на границама унутар земаља које су чланице ЕУ.²⁴ Шенгенска конвенција у сам процес испоручивања укључила је Министарство правде. Ова конвенција је умногоме и олакшала комуникацију међу земљама које су чланице ЕУ јер шенгенски систем информација (*Schengen Information System – SIS*) садржи базу у којој се налазе, поред многих података, и сва документа са садржајем за испоручивање.

Правну основу традиционалног екстрадицијског система чиниле су истакнуте описане конвенције. Међу земљама чланицама ЕУ неколико година су обављани преговори на политичком нивоу по овом питању. Преговори су резултирали дана 13. јуна 2002. године. Тада је донета Оквирна одлука о Европском налогу за хапшење и поступку предаје међу земљама чланицама ЕУ (у даљем тексту: Оквирна одлука о ЕАВ). На овај начин Европски налог за хапшење, као нови вид испоручивања, потиснуо је традиционалну екстрадицију.

4. ПОЈАМ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ

Процес традиционалне екстрадиције је упрошћен и уједињен увођењем Европског налога за хапшење (*European Arrest Warrant - ЕАВ*) као правно основаног института. Европски налог за хапшење почео је са применом 13. јуна 2002. године, а сачињен је на основу Оквирне одлуке о европском налогу за хапшење и поступку предаје међу земљама чланицама ЕУ. То је први правни документ који се заснива на међусобном признању одлука правосудних органа у кривичним стварима.

У време његовог настанка, међународна заједница се суочава са модерним облицима који угрожавају безбедност, као што су транснационални криминал и тероризам.²⁵ Европски налог за хапшење данас служи као ефикасно решење за многе видове угрожавања безбедности, тако да је данас то документ ЕУ који се увелико користи и даје успешне резултате. У прилог ставу да је овај документ од великог значаја за земље које су чланице ЕУ, говори и податак да је 2015. године издато преко 16 000 налога.²⁶

²⁴ Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders

²⁵ Б. Лечић, *Европски налог за хапшење - настанак, развој и функција*. Војно дело 2018, vol. 70, бр. 6, стр. 59.

²⁶ Ibid, стр. 52.

Процедура традиционалне екстрадиције била је изузетно дуга, па је стога и потиснута Европским налогом за хапшење, који се примењује у земљама чланицама ЕУ. Овај налог је развио и упростио судске процесе који се односе на изручивање особа које су осумњичене, оптужене или осуђене током кривичног поступка или издржавања казне затвора. Европски налог за хапшење подразумева следеће:

- Брз и некомпликован процес изручивања, искључујући дотадашње политичко мешање у сам процес;
- Уколико је извршилац кривичног дела становник земље ЕУ исто починио или се претпоставља да је то дело извршио у некој другој земљи која је чланица ЕУ, земље чланице ЕУ не смеју више да се не усагласе са предајом својих становника другим државама чланицама.

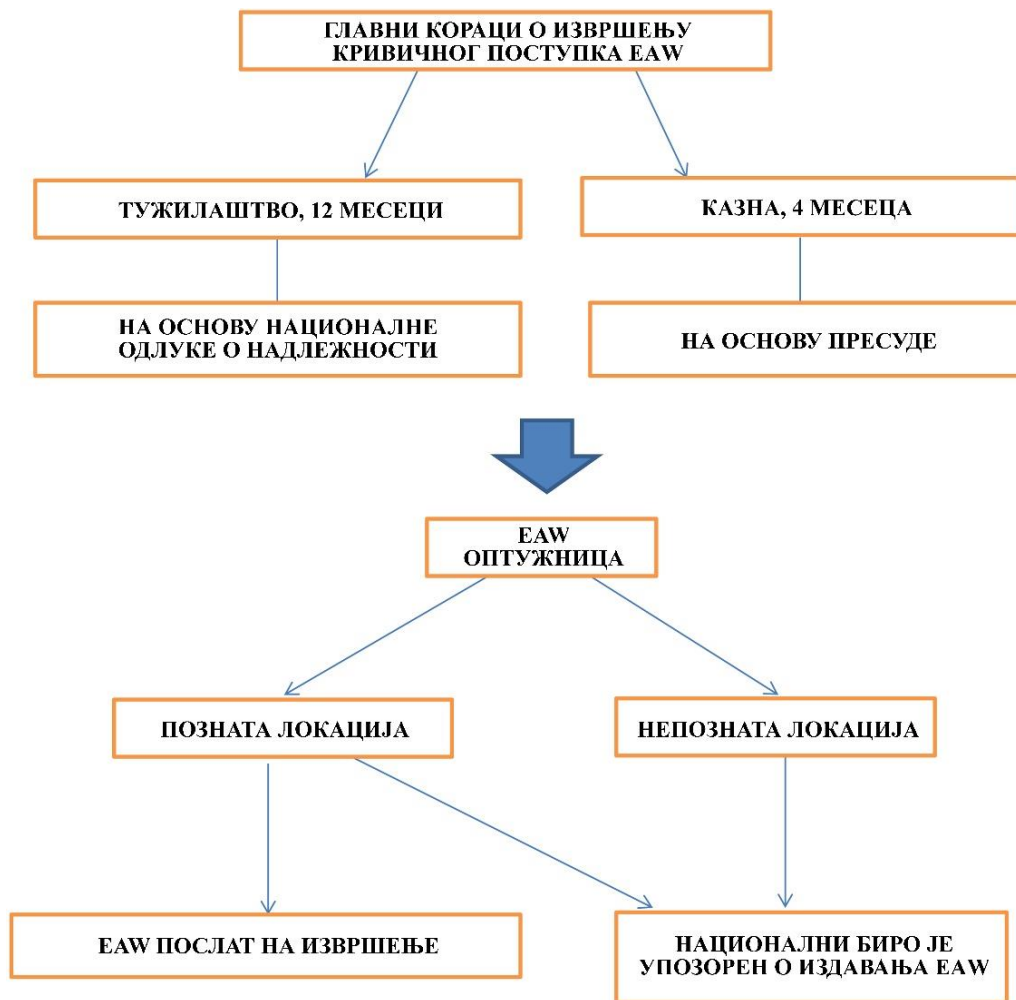
На основу члана 2. Оквирне одлуке, ако је оптужени чија се испорука захтева извршио кривично дело које се кажњава најмање једном годином затвора, или ако је осуђеном изречена пресуда на основу које издржава казну затвора у трајању од најмање четири месеца, национални правосудни орган има права да изда Европски налог за хапшење. У земљама које су чланице ЕУ, одлуку правосудних органа државе чланице, а која је у вези са хапшењем и екстрадицијом оптужене или осуђене особе, треба спровести без чекања и већих потешкоћа или препрека.

Принцип пропорционалности треба бити водила правосудним органима у земљама чланицама ЕУ када се издаје Европски налог за хапшење. Та пропорционалност укључује колико је то кривично дело озбиљно, висину казне која прети оптуженој особи, али и финансијске издатке и предност примењивања одређеног налога. Европски налог за хапшење поштује одређене европске стандарде који се односе на права осумњичених лица за дела почињена на простору који припада ЕУ. То су, заправо, одређене процесне гаранције које су донели Европски парламент и Савет ЕУ. Захваљујући томе, Европски налог за хапшење пружа поштен судски процес. Ови стандарди ЕУ омогућавају следеће предности:

- право тумачења и превода током кривичног поступка (директива бр. 2010/64/ЕУ);
- могућност да окривљена лица добију информације о својим правима (директива бр. 2012/13/ЕУ);
- право да окривљени добије адвоката и правну помоћ, као и право да комуницира са члановима породице и запосленима у току притвора (директива бр. 2013/48/ЕУ);

- укључивање могућности да је оптужена особа невина.

Са правне и техничке тачке гледишта, Оквирна одлука о Европском налогу за хапшење и међудржавном процесу испоруке оптуженог има четири дела, која се налазе у доброј повезаности, усклађености и кохерентности. Први део одређује опште одредбе које су у вези са одлуком, сходно сличним уводним одредницама које се налазе у осталим актима правног карактера. Други део описује сам процес предаје особе која је оптужена, а трећи део објашњава разлоге изручења особе за којом се трага. Четврти, последњи део, садржи одредбе које су прелазног и завршног карактера. Ове одредбе су садржине која је стандардна и имају велику улогу код примењивања одредби централног типа.²⁷

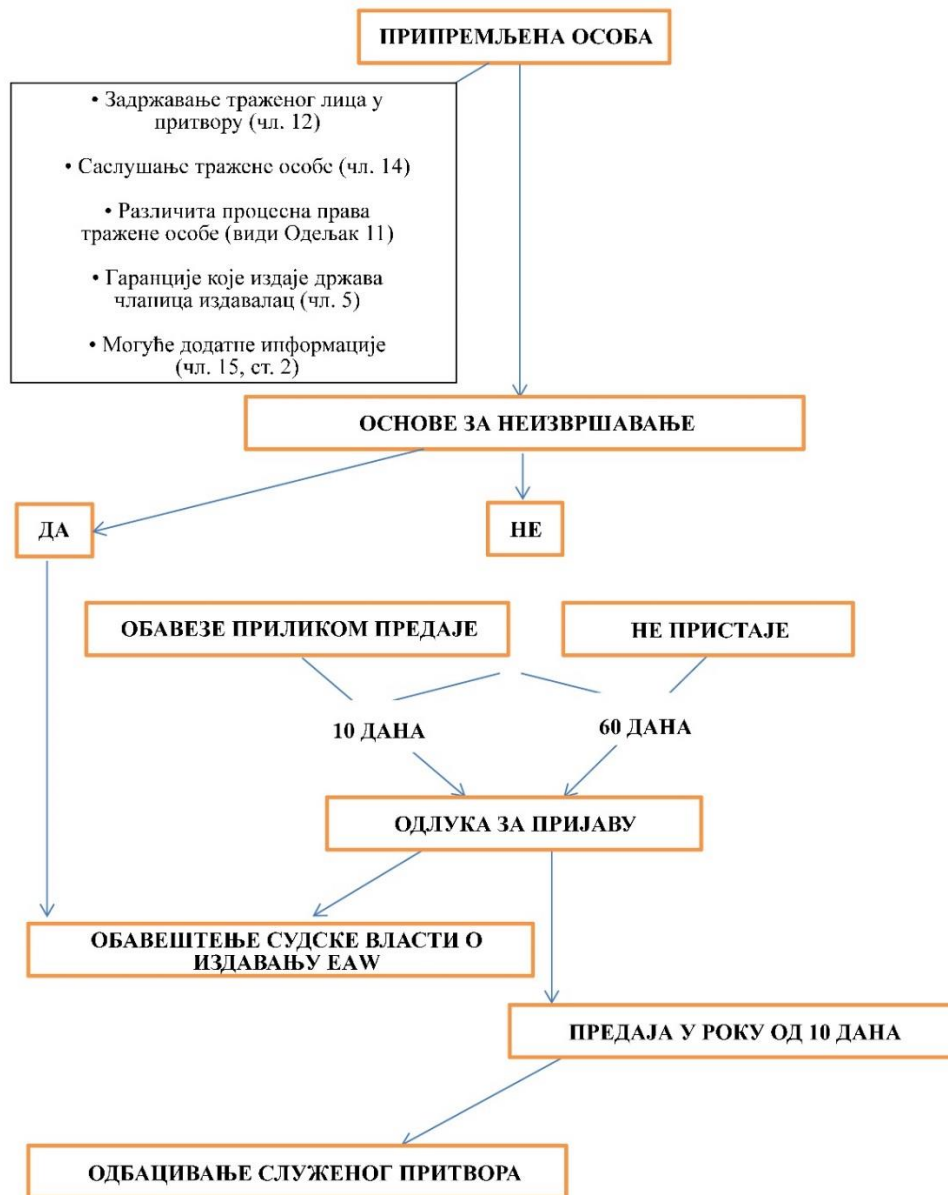

Слика 1. Поступци за спровођење Европског налога за хапшење

Извор: <http://dueprocess.org.uk/wp-content/uploads/2018/08/Due-Process-Human-Rights-abuses-in-European-Arrest-Warrant-member-states.pdf>

²⁷ Rozmus, M. I. Topa, M. Walczak, Harmonization of criminal law in the EU legislation – the current status and the impact of the Treaty of Lisbon, 2010.

Оквирна одлука дефинише Европски налог за хапшење на следећи начин: то је одлука правосудних органа коју доноси једна земља која је чланица ЕУ како би ухапсила и испоручила особу за којом се трага од друге земље која је чланица ЕУ, са циљем кривичног гоњења, како би дошло до извршења казне затвора, притвора или других сигурносних мера.²⁸

Слика 2. Извршење ЕАВ-а од стране судске власти

Извор: <http://dueprocess.org.uk/wp-content/uploads/2018/08/Due-Process-Human-Rights-abuses-in-European-Arrest-Warrant-member-states.pdf>

²⁸Оквирна одлука о европском налогу за хапшење и поступцима предаје између држава чланица („Службени лист ЕУ“ 2002/584/PUP), члан 1., став 1.

Садржај Оквирне одлуке и Европског налога за хапшење, са правне тачке гледишта, истиче нови механизам екстрадиције и елементе тог механизма. Тај механизам представља посебно оруђе правног карактера са циљем упрошћавања и кривичне и правне сарадње међу земљама.

Према одредницама Европске конвенције о екстрадицији, а која је усвојена 1957. године, схваћено је општије значење термина „судске власти“. Сам термин „судска власт“ означава како судове, тако и органе тужилаштва. Основни циљ нове садржине налога јесте уједињавање захтева који се односе на хапшење и захтева који се односе на испоруку окривљеног, што је и постигнуто Европским налогом за хапшење.

Нови процес екстрадиције доводи до резултата који су бржи и успешнији, са не тако пуно финансијских издатака (ауторитет судског органа које изриче пресуду). Земља која је чланица ЕУ, на основу прописа Оквирне одлуке, обавезна је да спроведе истрагу, хапшење, притвор и испоручивање особе земљи која то захтева. Члан 8. у Оквирној одлуци прописује форму правног карактера која пружа доказ о постојању правоснажне пресуде, или друге судске одлуке с истим исходом, а коју спроводе одговорне службе. Посебно се истиче контролисање и праћење самог поступка и утврђивање посебне одлуке која се односи на изручивање тражене особе. Као што је већ истакнуто, Европски налог за хапшење има могућност издавања и у случају извршења пресуде која је правоснажна и у претпретресном моменту самог процеса.²⁹

4.1. Функција Европског налога за хапшење

Реч функција (*functio*) значи: рад, радња, обављање, позив, вршење службе. У самом раду, „функцијом“ се може сматрати одређена радња, то јест организовано деловање чија је сврха доћи до циља. Како би се што боље објаснила функција Европског налога за хапшење, треба истаћи најбитније одредбе које се налазе у Оквирној одлуци о ЕАВ. Она истиче да је Европски налог за хапшење, донесена и издата одлука правосудног органа једне земље чланице ЕУ у циљу хапшења и предаје одређеног лица од стране друге чланице, ради вођења кривичног поступка, извршења затворске казне или одлуке о притвору. Како је наложено

²⁹ Ж. Никач, Н. Корајлић, М. Бећировић, *Европски налог за хапшење и предају као супститут екстрадиције у ЕУ*, Криминалистичко-полицијска академија Београд, стр. 80.

Оквирном одлуком о ЕАВ-у, надлежни правосудни орган доноси одлуку на основу које долази до издавања Европског налога за хапшење. Појам надлежног органа се различито тумачи у науци. Химено и Булнс сматрају да конкретизацију правосудног тела треба препустити земљама које су чланице ЕУ. То није детерминизовано Оквирном одлуком. Како истиче Плахта, Европска комисија је имала прецизну одредбу која се налазила у предлогу Оквирне одлуке, а то је да су судија и јавни тужилац били носиоци термина „надлежног правосудног органа“.³⁰

Земље чланице ЕУ на другачије су начине одређивале правосудне органе који би били одговорни за издавање налога.³¹ У Приручнику који се односи на Европски налог за хапшење налазе се одређене судске одлуке. Те одлуке су донели Poltorak у предмету С-452/16 PPU и Kovalkovas у предмету С-477/16 PPU. Према тим одлукама, судије, судови као установе и органи који учествују у судском процесу чине надлежне правосудне органе. На основу изреченог, полиција и извршни органи земаља чланица ЕУ нису ти органи.

Да би се Европски налог за хапшење издао, извршено кривично дело мора бити укључено у област, то јест случајеве примењивања налога. Не може, дакле, свако кривично дело бити обухваћено Европским налогом за хапшење. Исти се издаје у случају извршења кривичног дела којем је запређена максимална затворска казна од годину дана, као и у случају већ утврђене затворске казне или притвора у трајању од минимум 4 месеца. Треба се држати принципа „забране двоструког кажњавања“ у наведеним случајевима (забрана вођења кривичног поступка по истом основу у две различите државе чланице).

Поступак којим се издаје, спроводи и обавља контрола извршења Европског налога за хапшење одређени су посебним ставкама у Оквирној одлуци ЕАВ-а. Када се особа која се тражи или особа која је побегла налазе у некој земљи, тој земљи се издаје Европски налог за хапшење. Ако земља која тражи бегунца или осумњичену особу то захтева, налог се, у том случају, издаје и другим земљама које су чланице ЕУ. Код Европског налога за хапшење постоје и одређени временски рокови који морају бити испоштовани.

Надлежни орган државе чланице ЕУ, а којој је достављен налог за хапшење и у којој се налази тражено лице, у обавези је да у периоду од 60 дана од тренутка од када је тој особи

³⁰ Plachta, M. European Arrest Warrant: Revolution in Extradition?, *European Journal Of Crime, Criminal Law & Criminal Justice*, 2003, 11(2), стр.187.

³¹ С. Гајин, *Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд, 2009.

одузета слобода, донесе одлуку хоће ли или неће изручити лице које је ухапшено.³² Ако се лице које се тражи или бегунац предају сами, у периоду од 10 дана од тог тренутка, мора се донети дефинитивна одлука о извршењу Европског налога за хапшење. Земље које су чланице ЕУ, а којима је издат налог за хапшење, имају могућност и да, под одређеним условима, продуже рок испоруке на још 30 дана. Та земља обавезно мора да земљу која је дала налог за хапшење обавести о кашњењу испоруке и објасни разлоге за то.

4.2. Настанак Европског налога за хапшење

Године 1999. у тзв. Тампере програму, петогодишњем програму који пре свега истиче сарадњу између правосудних органа и органа унутрашњих послова у земљама ЕУ, први пут је изложена замисао о ЕАВ-у. На то како Европски налог за хапшење сада изгледа утицале су две чињенице које су претходиле самом настанку налога. На такозвану „револуцију у екстрадицији“ велики утицај су имали западни Балкан и Руанда. Како се наводи у члану 29. у Статуту Међународног кривичног суда за некадашњу Југославију, једна земља мора одмах да одговори на све апеле за помоћ, или захтеве за предају оптужених или осумњичених лица, како би се они довели пред Међународни суд. Није дозвољено никакво одлагање одговарања на захтеве. Управо та чињеница – одговарање на захтев одмах и без икаквог одлагања – наћи ће се и у ЕАВ-у. Ипак напад терориста на Сједињене Америчке Државе септембра 2001. године је имала највећи утицај на настанак ЕАВ-а. Издавањем налога за хапшење који ће бити заједнички за све земље чланице ЕУ имало је за циљ смањивање и искорењивање тероризма на интернационалном нивоу.

Са политичке тачке гледишта, овај терористички напад је убрзао увођење ЕАВ-а у земљама ЕУ. Убрзо након овог немилог догађаја, после само недељу дана, Европска комисија први пут је представила Оквирну одлуку о ЕАВ. После скоро 3 месеца преговарања, дошло се до решења на политичком нивоу за све земље чланице ЕУ. Тада су ове земље донеле одлуку да екстрадиција буде потиснута и да на снагу ступи ЕАВ. Оквирна одлука се усвојила у јуну месецу 2002. године.

Европску конвенцију о екстрадицији (*European Convention on Extradition - ECE*) донео је Савет Европе 1957. године (*Council of Europe - CE*). До данас је ову конвенцију

³² Б. Лечић, *Европски налог за хапшење - настанак, развој и функција*, Војно дело 2018, vol. 70, бр. 6, стр. 64.

прихватило 50 земаља, међу којима има и неких које нису европске. Ту спадају Израел, Јужна Африка и Јужна Кореја. Допуњена је протоколима сачуњеним у Стразбуру, 1975. године и 1978. године. Циљ доношења Европске конвенције била је правна помоћ на међудржавном нивоу, с обзиром на то да се сама екстрадиција огледала у поступању надлежних органа једне земље који треба да изруче (предају) извесну особу властима друге земље у циљу вођења кривичног поступка против ње, или у циљу извршења казне над њом”.³³ Документи и конвенције до тада донете нису довеле до очекиваних резултата. Услед тога долази до настанка и усвајања нове Европске конвенције о узајамној правној помоћи у кривичним стварима међу државама чланицама ЕУ (European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters). Њу је донео Савет министара ЕУ дана 29. маја 2000. године. Циљ нове конвенције био је да допринесе и оснажи заједнички рад међу правосудним органима, органима полиције и царине, земаља чланица ЕУ, заједно са Норвешком и Израелом. Конвенција из 2000. године заправо садржи допуне одредница докумената из области права који већ постоје и њена сврха јесте да олакша и допуни примену истих. То се пре свега односи на следећа документа: Конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима од дана 20. априла 1959. године са додатним протоколом од дана 17. марта 1978. године, Уговор о изручењу и узајамној правној помоћи у кривичним стварима између Краљевине Белгије, Великог Војводства Луксембурга и Краљевине Холандије од дана 27. јуна 1962. године и Конвенцију о примени Шенгенског споразума од дана 19. јуна 1990. године.

Применом Конвенције из 2000. године укинута је контрола на граничним прелазима међу земљама које су чланице ЕУ, али су створени погоднији услови за функционисање држава у борби против тероризма и за подизање оперативне сарадње на виши ниво. Конвенцијом је наложено поштовање свих основних принципа сваке државе чланице ЕУ када говоримо о пружању међународне правне помоћи, те у складу са 1. чланом Конвенције из 1959. године стоји да се стране уговорнице обавезују да, према одредбама ове конвенције, пружају једна другој најширу могућу правну помоћ у сваком поступку који се односи на кривична дела чије кривично гоњење, у тренутку када је затражена помоћ, спада у надлежност судских органа стране молиље. Према овој Конвенцији, мора се поштовати и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода. Настајање Европског

³³ З. Стојановић, *Међународно кривично право*, „Правна књига“, Београд 2008, стр. 194.

налога за хапшење настало је као резултат овог облика сарађивања. Налог је донео „револуцију“ како теоријски, тако и практично, у области међународног права.

Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима и Протоколи којима је допуњена подразумевају систематски приступ и систематску борбу против организованог криминала. Иста почива на мултилатерализму и мултирегионализму у Европи. У складу с тим настаје и неформална група под именом TREVI (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence International). Исту је оформио Европски Савет 1975. године. Овај форум подразумевао је узајамни рад министарства правде и унутрашњих послова земаља чланица са циљем стварања и реализације „простора слободе, сигурности и правде“, са пресудном улогом Европског парламента и Европске комисије.

4.3. Елементи, садржај и форма Европског налога за хапшење

Оквирна одлука, усвојена 2002. године, дефинисала је одредбе које се налазе у Европском налогу за хапшење.³⁴ Чланом 8. Оквирне одлуке установљено је да Европски налог за хапшење треба имати одређену садржину:³⁵

1. податке о пореклу и националности особе која се тражи, то јест било која информација која указује на особу за коју је издат захтев да се ухапси. Свака земља, чланица ЕУ, треба да достави све информације о траженој особи које поседује или до њих може доћи (сlike, бројеви телефона, имејл адресе, лични документи у оригиналу или фотокопији и сл.);
2. име институције која издаје захтев. Како стоји у Оквирној одлуци из 2002, именовани орган који издаје захтев за хапшење треба бити судски орган те исте земље;
3. природу и правни опис кривичног дела на основу ког се издаје, њихову основаност у правном систему земље молиље и изјаву да је оптужница подигнута и да се намерава судити траженој особи. Земља чланица ЕУ мораће свој захтев за хапшењем додатно образложити ако се исти предаје у предистражном поступку, и то тако што ће додати и формалну одлуку правосудног органа. Изјава о томе да се подиже оптужница или сама пресуда правосудног органа треба бити исправно наведена и образложена, у

³⁴ Framework Decision 2002/584/JHA

³⁵ С. Ђорђевић, *Европски налог за хапшење: десет питања и десет одговора*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2011., стр. 7.

зависности од тога докле се стигло са поступком против особе за којом је издат налог за хапшење. Не мора нужно сваки захтев да има комплетно све информације;

4. пратећу документацију о околностима у којима је дошло до кривичног дела, сам опис кривичног дела и предложену казну. Сва сазнања којима земља чланица ЕУ располаже и сматра корисним служе како би употпуниле документацију која се налази у захтеву за хапшење. Тако се земљи од које се захтева хапшење могу доставити све информације у вези са почињеним кривичним делом, као и многи други подаци о особи која се тражи;
5. изречену одлуку судског органа, пресуду или неку другу форму правоснажне одлуке, како би одговорни надлежни орган имао оправдање за издавање Европског налога за хапшење. Тај документ би требало да садржи информације о самој природи кривичног дела и предлог за кажњавање. Земља чланица ЕУ на тај начин објашњава почињено кривично дело и износи кратак опис пратећих околности у којима је почињено кривично дело и пружа значајне информације о самом делу. Ако, као одлуку, имамо постојање пресуде, правоснажног решења или другу одлуку сличне правне снаге, узима се у обзир онај документ у коме је одређена особа осуђена за кривично дело. Ако се за одређеном особом трага како би се спровела одлука о притвору, онда се, од документације, узима у разматрање решење о одређивању притвора.

Одговорни правосудни орган који издаје налог за хапшење доноси одлуку о томе да ли ће и које податке доставити. Овде се мисли, при том, на додатне податке, поред оних који су обавезни за достављање. Сврха тих додатних информација треба бити што успешније изручење тражене особе и представља средство помоћу кога ће се остварити сарадња двеју одговорних институција: онога који издаје и онога који извршава. Земља потражилац тако издаје налог другој земљи чланици ЕУ, или расписује потерницу за лицем које се тражи. Захтев се најучесталије упућује Шенгенском систему информација и Интерполу, у случају да је то потребно. Шенгенски систем информација има у својој бази информације о особама:³⁶

- које се траже како би се спровео одређени судски процес;

³⁶ Ж. Никач, Б. Симић, „Аналитичке радне датотеке Еуропада у функцији сузбијања криминалитета“, КПА, Београд, стр. 87-102.

- за којима је издат захтев да издржавају одређену казну;
- које у поступку кривице служе као сведоци.

The screenshot shows the EJN website interface. At the top, there is a navigation bar with links: News, Mutual Legal Assistance, European Arrest Warrant, Info on national systems, Forms, Documents, and About EJN. Below this is a breadcrumb trail: 'You are here: Home > EAW Wizard'. A main menu contains buttons for: New warrant / open warrant, Identity of requested person, Decision for issuing warrant, Sentence length information, Decision in absentia – legal guarantees, Offences, Other circumstances, Help, Property required as evidence, Custodial life sentence/lifetime detention order, Judicial authority issuing warrant, Central authority involvement, Signature, Annexes, Language management, and Save. The main content area has two sections: 'Create a new arrest warrant' with a language dropdown (English) and a 'Create' button; and 'Or open an arrest warrant from your local drive' with a 'Choose File' button and an 'Open' button. A sidebar on the right provides instructions: 'Before the forms can be filled a warrant must be activated. There are two ways of doing so; starting a new warrant and opening a previously saved warrant. To create a new arrest warrant first select your language and click 'Create' (or similar link in chosen language), an alert box will pop up informing that a new arrest warrant has been created. To open a previously saved arrest warrant click the 'Browse' button and locate the file on your local file system, then click 'Open'. An alert box will pop up informing that a warrant was opened successfully.'

**Слика 3. Форма за извршење Европског налога за хапшење
– Европске правосудне мреже**

Извор: file:///C:/Users/Vlada/Downloads/evropski_nalog_za_hapenje_deset_pitanja_-_deset_od.pdf

Непосредно по примању захтева, извршилачки орган у замољеној земљи лоцира особу која се тражи, и уколико се иста налази на њеној територији хапси је, врши притвор или задржавање те особе. Особа која је ухапшена или приведена има сва права одређена правним системом земље извршиоца налога, а не земље издаваоца налога. Притом, надлежни извршилачки орган има сва права и дозволе, па и овлашћења полиције. Та особа, такође, може се служити у одбрани и дозвољеним полицијским и другим мерама која омогућава тај исти правосудни систем.

Органи полиције су такође укључени у овакве случајеве. Они се понашају као да је судски или нека други унутрашњи орган земље издао налог. Свака особа лишена слободе мора бити упозната са својим правима уколико се сусретне са Европским налогом за хапшење. Статус лица лишеног слободе одређује, према правилу, надлежни правосудни орган земље извршиоца налога за хапшење. Приведена особа може, сходно томе, или остати у притвору, или бити слободна до тренутка одлучивања да се захтев спроведе у дело. На прелиминарном саслушању о томе одлуку доноси судија.

До прелиминарног саслушања долази како би се лице лишено слободе упознало са својим правима и изјаснило о садржини самог налога. Такође, приликом истог врши се провера формалне садржине Европског налога за хапшење и да ли исти има све елементе који су неопходни. Тражи се допуњавање налога ако одговорна јединица установи да је исти непотпун и да нема податке који су потребни како би се одлука донела. Следи главни претрес. Судија који је именован одржаће главни претрес са циљем утврђивања постојања евентуалних разлога који би спречили спровођење захтева. Рок за саслушање дефинише се у оквиру унутрашњег правног система земље чланице ЕУ у којој се судски процес одвија.

Када се заврши главно саслушање, судија је у обавези да донесе одлуку. Особа која је саслушавана и изложена судском процесу има право да у одређеном временском периоду преда жалбу надлежном судском органу. Све ово одвија се у складу са унутрашњим правом земље извршиоца. Постоји једна битна разлика између некадашње традиционалне екстрадиције и Европског налога за хапшење. То је новина која је уведена у Европским налогом за хапшење и своди се на то да извршилац налога, сада обраћа пажњу само на форму и испуњеност свих услова за спровођење налога. Више се не гледа то да ли су докази тачни и исправни.³⁷

Европски налог за лишавање слободе направио је револуционарне кораке у правосудним системима земаља чланица ЕУ. Разговор о налогу за хапшење нема научну основу ако се о њему говори само као процесу који је заменио екстрадицију, јер је њен процес био веома спор, или ако се посматра из угла строге формалности које су контрадикторне правичним интересима.

Поставља се питање да ли, када и како једна земља која је чланица Европске уније може да одбије спровођење Европског налога за лишавање слободе. У пракси је утврђено да неке земље чланице ЕУ нису желеле да спроводе захтев за екстрадицијом. Оне би се тада позивале на заштиту људских права. Сада постоје одреднице које указују када земља чланица ЕУ има права да одбије спровођење налога о хапшењу. Овакво поступање одређено је чланом 3. Оквирне одлуке. Особа за којом се трага неће бити испоручена:

1. ако дође до њеног помиловања или амнестирања у земљи извршиоца. Притом, помиловање се тиче кривичног дела на основу ког је и издат налог за хапшење. Ово

³⁷ С. Ђорђевић, *Европски налог за хапшење: десет питања и десет одговора*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд 2011., стр. 8.

- све може довести до великих потешкоћа. До помиловања једне особе за одређено кривично дело може доћи непосредно и после издавања Европског налога за лишавање слободе. До сада се земље које су чланице ЕУ нису служиле злоупотребом овакве одредбе. На основу наведеног, чини се да тога ни у будућности неће бити;
2. ако је особи која се тражи већ изречена пресуда за кривично дело за које је окривљена (*Ne bis in idem*). Ово је типичан разлог неприхватања разлога. Једној особи се не може два пута судити за исто дело кривице ни у једној земљи ЕУ. Није ни од каквог утицаја да ли је тој особи изречена пресуда у земљи од које се захтева њено лишавање слободе, или у некој другој земљи. Такође, није ни од какве важности ни то да ли је казна већ издржана, или сам процес извршења још увек траје;
 3. старосна граница као услов за извршење налога за хапшење. То утврђује унутрашњи правосудни систем земље чланице ЕУ, у којој се та особа налази и од које се тражи предаја исте. Тако је код кривичне одговорности од кључног значаја старосна граница у стицању пунолетства. Особа која је ухапшена у земљи у којој се до пунолетства долази са 20 година не може се предати земљи где се та граница постиже са 18 година.

4.4. Основне разлике у моделима Европског налога и класичне екстрадиције

Правни институт од великог значаја, како теоријски, тако и практично, као форма за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима, јесте екстрадиција. Обављање екстрадиције може се тумачити као урушавање националног суверенитета једне земље која је чланица ЕУ. На то се гледа као на проблем који се оправдава стратешким решавањем противзаконитих радњи, а које доводе до тешких кривичних дела.³⁸ Екстрадиција као правна форма ставља земље чланице ЕУ на велика искушења: кроз њу се може утврдити постојање узајамног рада међу земљама чланицама, начин одвијања сарадње и међусобног поштовања, да ли земље чланице верују једна другој и да ли постоји осећај могућности ослањања на правосудни систем неке друге земље чланице.

³⁸ Bures, O. *EU Counterterrorism Policy, A Paper Tiger*, Ashgate, England, 2011, стр. 154.

Са теоријске и практичне тачке гледишта, екстрадиција представља изручење лица које се тражи од стране надлежног правосудног органа једне земље другој земљи са циљем даљег спровођења кривичног поступка.

Екстрадиција, то јест предаја тражене особе од једне другој држави, имплицира препуштање вођења одређеног кривичног поступка. Земља од које се захтева изручење тражене особе, у обавези је да то учини.³⁹ Међутим, та земља има могућност да и сама спроведе судски поступак и донесе одлуку за почињено кривично дело. Сам термин екстрадиција, његово значење и место у правосудном систему приказани су чувеном правном формом *aut dedere aut iudicare* (или изручи или суди). То је *ratio legis* и основни принцип који се односи на екстрадицију, афирмишући, паралелно, и интегритет земаља чланица ЕУ и њихов узајамни рад. У правној науци сматра се да мора постојати идентитет норме како би се извршила екстрадиција. То доводи до закључка да кривично дело на основу ког се тражи извршење екстрадиције мора бити исто квалификовано како у правном систему државе која подноси захтев за екстрадицију, тако и у земљи у којој се извршило исто, а од које се тражи спровођење екстрадиције.

Због свега тога, екстрадиција је била веома проблематична правна форма. То је временом уређено различитим међународним уговорима, билатералним или мултилатералним. Ту спада Европска конвенција о екстрадицији, донесена 1957. године. О њој је већ било речи. Ту су и различити протоколи, потписана документа која се прикључују Европској конвенцији. Једна од истакнутијих јесте и Европска конвенција о трансферу осуђених лица проглашена је 21. марта 1983. године у Стразбуру у Француској.⁴⁰ Њоме се одређено лице испоручује са циљем спровођења казне.

Деведесетих година двадесетог столећа долази до спровођења првих важних корака како би се уредио процес изручења особа између земаља које су чланице ЕУ. Тежило се упрошћавању читавог процеса екстрадиције, водећи се прописима Европске конвенције о екстрадицији. Европски савет је из тог разлога изнео предлог да се заустави спровођење дотадашње традиционалне процедуре. Ситуација се компликује нападом терориста у Њујорку у Сједињеним Америчким Државама дана 11. септембра 2001. године. Одлучено је

³⁹ Б. Ванда, С. Кнежевић, Ж.Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, Зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 22.

⁴⁰ Указ о проглашењу Закона о потврђивању Конвенције о трансферу осуђених лица са додатним протоколом, Београд, 22. јун 2001. године.

да се предузму ригорознији кораци и што пре уведу нови, строжи закони и самим тим предвиде санкције које ће за циљ имати смањење тероризма у земљама које су чланице ЕУ. Члан 34. у Оквирној одлуци (*Framework Decision 2002/584/JHA*) намеће земљама ЕУ да ка овом проблему усмере све своје снаге. Овај члан указује на рок у коме државе чланице требају да предузму све неопходне мере како би створиле услове за примену одредаба Оквирне одлуке. До дана 1. јануара 2004. године у осам земаља које су чланице ЕУ дошло је до увођења нових закона: у Финској, Данској, Ирској, Шпанији, Португалији, Шведској, Белгији и Великој Британији. Априла 2005. године је то учинила и Италија, а Бугарска и Румунија 2007. године, када су постале чланице ЕУ.

Увођење нових процеса довело је до подељених мишљења међу стручњацима у области права, нарочито у области кривичног права. Иако је у новим прописима било извесне оправданости и њима је упрошћена традиционална екстрадиција, једна група стручњака није била за то. Они су били мишљења да се на овај начин стварају могућности за укидање двоструког кажњавања у двама земљама чланицама. Чињенице указују да је до тога на крају и дошло.⁴¹ Европски налог за хапшење је такође скратио време које је раније било потребно како би се особа која је оптужена или ухапшена из једне земље предала другој. То је био период од 30 дана, па до неколико година. Регулисање ових ставки сматра се највећом предношћу Европског налога за хапшење и новим прописом, бољим, у поређењу са традиционалном формом екстрадиције. Стручњацима из области кривичног права, критичарима Европског налога за хапшење, то није било од неке важности.

Европским налогом за хапшење састављен је један савремени документ правног карактера који не садржи претходно постојеће препреке у администрацији. На тај начин дошло је и до осавремењивања читаве територије ЕУ. Велика предност огледа се и у томе што је овај вид екстрадиције довео до резултата. Због те ефектности је и настао Европски налог за хапшење. Најбитније, налог није имао утицаја на постизање крајњег циља: кривично гонити, привести, саслушати, одредити казну и спровести је према особи која се налази на простору друге земље која је чланица ЕУ.

⁴¹ Plachta, M. „*European Arrest Warrant: Revolution in Extradition*“, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 2003, стр. 181.

5. ИЗДАВАЊЕ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ

Свака земља чланица ЕУ има права да изда Европски налог за хапшење. Он има важност на простору свих земаља које су чланице ЕУ. До издавања Европског налога за хапшење долази у следећим случајевима:⁴²

1. у циљу истраге за кривично дело које је нека особа могуће починила. У оваквим ситуацијама, особа није осуђена и постоји могућност појављивања нове особе за коју постоји основана сумња да је починила одређено кривично дело, да је саучесник у вршењу истог, да помаже, подстиче или организује читав поступак извршења кривичног дела;
2. у циљу извршења казне. У оваквим ситуацијама, кривични поступак је приведен крају изрицањем пресуде особи која је осуђена. Особа коју правосудни органи не могу пронаћи, или је избегла, тражи се како би се извршила судска одлука, односно казна;
3. како би се спровела одлука о притвору. Самом кривичном процесу претходи предистражни процес, где се може одлучити да лице за које постоје основи сумње да је учинило кривично дело буде притворено. Ако надлежни судски орган не може да дође до осумњиченог, а постоји основана сумња да се та особа налази у другој земљи ЕУ, надлежни правосудни орган тражиће да се изда Европски налог за хапшење како би се привела тражена особа.

Европски налог за хапшење као веома моћно оружје донело је велике резултате у борби против међународног криминала, као и других врста криминала. Међутим, само издавање налога пуно кошта како земљу која издаје налог, тако и земљу која треба да поступи по истом. Управо због тога постоје извесна ограничења у погледу издавања Европског налога за хапшење. Он се не издаје за свако почињено кривично дело. Циљ увођења захтева јесте створити успешну и деполитизовану форму екстрадиције. Има, међутим, примера када ова форма не функционише на прописан начин. Често може доћи до злоупотребе или погрешног извршења самог налога јер претпоставке за остварење истог, нису увек у стању то да спрече.

⁴² Б. Ванда, С. Кнежевић, Ж. Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, Зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 21

Треба напоменути да политика може итекако утицати на коначну одлуку о томе да ли ће се захтев спровести или не. Потешкоће и препреке које постоје у примењивању Европског налога за хапшење могу се класификовати у две веће групе:⁴³

- нерационално издавање захтева за кривична дела која нису од великог значаја. Анализа је установила да долази до издавања захтева и за лака кривична дела. Постављени услови за издавање захтева своде се, практично, на тежину кривичног дела или изречене казне која следује траженој особи. Њихова анализа је показала да се налог за хапшење може тражити за скоро свако кривично дело са тежом формом, али и за нека која имају основну форму, која се уопште, по својој природи и евентуалној опасности по читаво друштво, не могу сврстати у она кривична дела за која је потребна међународна правна помоћ;
- политички утицај на спровођење захтева. Тумачењем одредби Оквирне одлуке о ЕАВ, треба тежити решењу случаја, уз добру вољу обеју земаља чланица да процес приведу крају на начин којим се задовољава правда и да особа која је осумњичена или осуђена одговара пред надлежним органом власти. Упркос томе, неке земље то не чине, већ у читав процес укључују и политику. До овога нарочито долази у случају када треба донети одлуку о томе да ли ће предати своје држављане другој земљи.

Још један од предуслова за спровођење налога који може довести до потешкоћа у реализацији, али којим се упоредо избегава и злоупотреба истог јесте: тест оправданости финансијских издатака до којих би дошло ако се сам захтев изда, и то за свако кривично дело понаособ. Када се говори о финансијским издацима, потребно је скренути пажњу на податак да ће се, уколико је наведено у налогу, у сам процес укључити поред правосудних и органи безбедности оне земље у којој се тражени крије или борави. Те финансијске издатке имаће управо та земља. Услед наведеног, она има пуно право да одређено кривично дело не сматра озбиљним и може донети одлуку да не ради онако како је наложено у захтеву управо из економских, односно финансијских разлога.

⁴³ Plachta, M. „*European Arrest Warrant: Revolution in Extradition*“, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 2003, стр.189.

5.1. Материјално-правни елементи

Свака земља чланица ЕУ може издати Европски налог за хапшење. Одговорни орган за издавање захтева јесте надлежни судски орган земље која исти издаје. Приликом издавања захтева, држава издавалац мора информисати Генерални секретаријат ЕУ о томе који је надлежни орган делегиран. Спомињу се, такође, и неке друге институције које државе именују за издавање налога, као што су нпр. централни органи за координацију и други. Та тела одређују саме државе, у зависности од уставних решења. Као што је већ напоменуто, ЕАВ се издаје у неколико одређених случајева са циљем:⁴⁴

- да се спроведе истрага за почињено кривично дело. У оваквим ситуацијама сматра у току је предистражни процес.;
- ради извршења казне. Како је тражена особа избегла, а те надлежни правосудни орган не може до ње доћи, издаје се налог у циљу извршења судске одлуке, односно казне;
- да се спроведе одлука о притвору.

Чланом 2. Оквирне одлуке установљено је у којим се условима захтева издавање Европског налога за хапшење. Ови услови морају кумулативно бити испуњени и без правних сметњи:⁴⁵

- у случају изречене затворске казне у трајању од најмање 4 месеца, или у случају доношења решења да се особа притвори, на исти период. Налог за хапшење тиче се особа које се траже како би се подвргле затворској казни. До овога долази када пресуда ступи на снагу, то јест добије правоснажност. Други случај тиче се особа за којима се трага како би се спровела одлука о њиховом притвору. И у једном и у другом случају реч је о најмањој казни у трајању од 4 месеца у затвору или притвору;
- у случају извршења кривичног дела за које је запређена максимална казна затвора по правосудном систему земље издаваоца у трајању од најмање годину дана, односно ако је за та дела утврђен притвор;
- у случају да је кривично дело инкриминисано у обема земљама чланицама.

⁴⁴ Б. Ванда, С. Кнежевић, Ж. Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, Зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 21.

⁴⁵ В. Ђурђић, „Европски налог за хапшење“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 1/12, Вол.46, исс 1, Нови Сад, 2012., стр. 27

Одређене одредбе разликују Европски налог за хапшење по питању строге формалности традиционалне екстрадиције. Предност овог захтева огледа се у томе што у њему постоје извесни изузеци. У складу са Оквирном одлуком, установљена су најтежа кривична дела код којих провера двоструке кажњивости није нужна. То значи да ће се налог спровести, иако у правном систему земље чланице извршиоца то дело није инкримисано на исти начин. Додатни услов јесте да је за та дела у држави издаваоцу налога забрањена највиша затворска казна или лишење слободе у трајању од најмање три године. У Оквирној одлуци, у члану 2., став 2. таксативно су набројана та дела.

Табела 1. Листа кривичних дела, „32“ изузетка, за спровођење Европског налога за хапшење

1. Учествовање у организованој криминалној групи	9. Прање новца	17. Расизам и ксенофобија	25. Незаконита трговина хормонских супстанци
2. Тероризам	10. Фалсификовање новца	18. Оружана пљачка	26. Нелегална трговина нуклеарним и радиоактивним материјалима
3. Трговина људима	11. Дела високотехнолошког криминала	19. Илегална трговина културним добрима	27. Трговина украденим возилима
4. Сексуална експлоатација деце и дечја порнографија	12. Еколошки криминал	20. Обмане и преваре	28. Силовање
5. Илегална трговина наркотицима	13. Неовлашћени улазак и боравак у држави	21. Рекетирање и изнуде	29. Пироманија
6. Илегална трговина оружјем	14. Убиство	22. Кривотворење и пиратство производа	30. Злочини у оквиру надлежности Међународног кривичног суда
7. Корупција	15. Илегална трговина људским органима	23. Фалсификовање административних докумената и њихова трговина	31. Незаконита отмица авиона и бродова
8. Финансијске преваре	16. Киднаповање	24. Фалсификовање средстава плаћања	32. Саботажа

Извор: Борђевић, С. Европски налог за хапшење: десет питања десет одговора, Београдски центар за безбедносну политику (БЦБП), Београд 2011, стр. 9.

5.2. Процесно-правни елементи за издавање Европског налога за хапшење

5.2.1. Процедура за издавање Европског налога за хапшење

Оквирна одлука о европском налогу за хапшење предвиђа процес који се односи на издавање истог.⁴⁶ То је одређено посебним одредбама, према којима се захтев издаје од стране надлежног правосудног органа које припада земљи издаваоца. Захтев се упућује оним земљама за које постоји основана сумња да се особа за којом се трага налази на простору истих, односно, како налаже захтев земље издаваоца, осталим земљама које су чланице ЕУ (Шенгенски систем информација или Интерпол). Уколико постоје неке нејасноће, евентуалне дилеме правног карактера, у случају неких празнина, неразумевања или различитог тумачења одредби, земља која издаје налог има права да тражи асистенцију Европске правосудне мреже.

Ако се тражена особа налази на простору земље која је замољена, тзв. земља извршилац има обавезу да, без икаквих одлагања, тражену особу лиши слободе и смести у тзв. екстрадициони притвор, и то по устаљеном процесу. Након тога, обавља се класична полицијска процедура: установљава се и проверава идентитет особе, дозвољавајући, притом, притвореним или ухапшеним особама да користе своја права. Пре свега, мисли се на њихову одбрану, право на адвоката, докторску помоћ, уколико је то потребно, информисање породице, информисање ДКП-а и др. Полицијска процедура обавља се на службеном језику поступајуће земље или језику које особа зна.

Орган полиције замољене чланице обавља процедуру по налогу правосудног органа земље молиље као да је ту одлуку изрекао унутрашњи правосудни орган, или нека друга одговорна институција њихове земље. Лице које је лишено слободе се тада треба информисати о правима и обавезама читавог процеса, што је у складу са садржајем издатог захтева.⁴⁷

⁴⁶ Оквирна одлука о европском налогу за хапшење и процедури предаје између држава чланица (2002/584/ПУП) од дана 13. 6. 2002. године, поглавље 2, чл. 9-25.

⁴⁷ В. Бурђић, „Европски налог за хапшење“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 1/12, Вол.46, исс 1, Нови Сад 2012., стр. 35.

5.2.2. Спровођење и контрола извршења Европског налога за хапшење

Чињење по Европском налогу за хапшење који је издат и испорука особе другачија је од истог процеса у екстрадицији. Разлика је у томе што се у Европском налогу за хапшење не узима у обзир доказни материјал везан за одређено кривично дело. Разматрају се само чињенице техничке природе које су у вези са издавањем захтева и постојањем услова за испоруку. Поступајући судија има овлашћења да провери да ли су формални услови остварени, а након тога да изрекне коначну одлуку о извршењу налога и то у року од 60 дана од дана хапшења.

Ако се особа која је лишена слободе слаже са предајом, односно својим изручењем земљи потражиоцу на основу захтева који је издат за њом, читав правни процес се скраћује. До доношења одлуке, по правилу, мора доћи у временском року од 10 дана, од тренутка када је особа која је лишена слободе дала сагласност за то. По доношењу одлуке, надлежни орган судске власти о томе информисаће надлежни орган земље која је издала Европски налог за лишавање слободе. Након тога следе техничке и оперативне припреме како би се тражена особа безбедно испоручила земљи потражиоцу.⁴⁸

Извршење Европског налога за хапшење је, према Оквирној одлуци, у целини ствар правосудног система земаља чланица ЕУ. Извршење мора бити предмет ваљане контроле, што значи да ће судски орган државе чланице у којој је тражена особа ухапшена морати да донесе одлуку о његовој или њеној предаји.⁴⁹ На основу наведеног, неоспорна је чињеница да је судски процес независан и слободан, деполитизован, дакле, без утицаја политичког врха.

6. ПОДРУЧЈЕ ПРИМЕНЕ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ

Подручје примене Европског налога за хапшење знатно је шире од традиционалног кругог система екстрадиције. Пре свега, то је постигнуто укидањем принципа двоструког

⁴⁸ С.Гајин., *Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд 2009, стр. 78.

⁴⁹ Б.Ванда, С.Кнежевић, Ж.Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, Зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 23.

кажњавања и укидањем принципа специјалитета. Утицаја је имало и укидање забране изручења властитих држављана.

Европски налог за хапшење издаје се, у складу са правним системом државе молиље, за кривично дело за чије извршење је одређен максимум затворске казне у трајању од минимум 12 месеци, то јест ако је за та дела одређен притвор, или у случају да је изречена затворска казна у трајању од најмање 4 месеца, или је после изрицања пресуде осуђеном одређен притвор. У складу са тежином почињеног кривичног дела или изречене санкције, доња граница примене Европског налога за хапшење утврђена је принципом генералне клаузуле – дефинисан је најминималнији износ законског максимума санкције којом је запређено или минимум висине изречене затворске казне.

Поред наведеног, постоји и ограничење везано за примену принципа двоструког кажњавања и то у случају извршења неких од најтежих кривичних дела. У овако постављеним условима, изручење лица према основама Европског налога за хапшење, без верификације принципа двоструког кажњавања, предвиђа се за кривична дела за чије извршење је одређен максимум затворске казне у трајању од минимум три године или је за њих одређен притвор.⁵⁰

Ово питање, већ у самом старту, створило је доста проблема у примени ЕАВ. Принцип „не два пута у истом“ сматра се основом правног поретка и његово укидање отвара питање правне сигурности држављана у оквиру ЕУ с обзиром на могућност изручења истих другој држави чланици и за извршење дела која се по унутрашњем праву државе изручења не сматрају кривичним делом. Самим тим дошло је и до угрожавања принципа легалитета. Треба напоменути да управо из ових разлога, овај принцип није у потпуности занемарен. За кривична дела која нису предвиђена чланом 2. став 2. Оквирне одлуке, државе чланице су у могућности да својим прописима о имплементацији као услов за примену налога предвиде да дело буде кажњиво у обема држава. То значи да чланице ЕУ које својим имплементационим прописима предвиде начело двоструке угрожености неће вршити предају лица које се тражи Европским налогом за хапшење, уколико дело није кажњиво и по унутрашњем праву те државе, без обзира на само биће кривичног дела, односно његове

⁵⁰ Оквирна одлука о европском налогу за хапшење и процедури предаје између држава чланица (2002/584/ПВП) од дана 13. 6. 2002. године, члан 2., став.2.

конститутивне елементе. У складу са изреченим, непримена двоструке кажњивости постаје релативна сметња за извршење европског налога за хапшење.

Овде треба додати и то да је из Европског налога за хапшење искључена одредница која се односи на неиздавање сопствених становника. Овим је поље важења Европског налога проширено, у поређењу са традиционалним системом изручења. Одредница да се изузимање сопствених држављана више неће примењивати налази се још у Предлогу Оквирне одлуке. Критеријум који се везује за то неће бити националност истих, већ место где лице која се потражује пребива. Ова клаузула је нарочито битна у погледу извршења санкције.

Насупрот наведеном, у многим земљама, у континенталном делу Европе, изручивање сопствених држављана није дозвољено самим уставом. Изузима се правни систем Велике Британије. Неизручење сопствених држављана представља, пре свега, одраз суверености унутрашњег правног система државе којим она пружа заштиту права истих. Позадина те забране је управо заштита грађана од суђења по правним системима других земаља, на језику који им није матерњи. С једне стране, унутрашња власт државе има права да спроводи кривични поступак према свом држављанину за почињено кривично дело, док с друге, јединка има права да јој се не одузме судија из матичне земље (*ius de non evocando*), као и право на заштиту у својој земљи од претеране надлежности друге земље. Ово представља тзв. „континенталну“ или „патриотску“ вредност континенталних земаља.⁵¹ Из наведених разлога, почеци примене Европског налога обележени су тиме да су уставни органи чланица ЕУ проглашавали неуставним прописе на основу којих се Европски налог за хапшење имплементирао у унутрашње право. Одређеном изменом уставних норми и хармонизацијом прописа ЕУ са унутрашњим правом држава чланица омогућена је делотворна примена ЕАВ.⁵²

⁵¹ Fichera, M., *The European Arrest Warrant and the Sovereign State: Marriage of Convenience?*, European Law Journal, Vol. 15, No. 1, January 2009, стр. 39.

⁵² В. Ђурђић, „Европски налог за хапшење“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 1/12, Вол.46, исс 1, Нови Сад, 2012, стр. 32.

6.1. Апсолутне и релативне сметње одређене као негативне претпоставке за извршење Европског налога за хапшења

У трећем члану Оквирне одлуке класификују се сметње као претпоставке које негативно утичу на извршавање Европског налога за хапшење. Те сметње могу бити апсолутне и релативне. У сметње које су апсолутне спадају: амнестирање, принцип *ne bis in idem* и граница кривичне одговорности по питању година траженог лица у складу са унутрашњим правом државе изручења. Другим речима, одговорни судски орган земље која извршава захтев, неће прихватити извршавање захтева за хапшење (апсолутне сметње) у наведеним ситуацијама:⁵³

- уколико је извршилац кривичног дела који је обухваћен Европским налогом добио амнестију у земљи у којој се извршава налог, под условом да иста може да кривично гони за то кривично дело по основу свог кривичног законског система;
- уколико је надлежни правосудни орган информисан да је лице које се тражи већ правоснажно осуђено за исто кривично дело, под условом да је санкција извршена, или се тренутно извршава тамо где је пресуда донесена, или да до њеног спровођења не може доћи јер тако налаже правни систем земље ЕУ где је осуђујућа пресуда донесена. За наведени случај релевантна је правоснажна одлука било које земље чланице ЕУ којом је једна иста особа осуђена за исто дело, а не само у земљи у којој се извршава захтев за хапшење;
- уколико се особа која се тражи на основу Европског налога за хапшење због старости не може кривично гонити за конкретно дело на који се односи захтев, на основу правног система земље која извршава налог.

Надлежни судски орган у земљи у којој се извршава налог има права да не прихвати спровођење Европског налога за лишавање слободе (релативне, факултативне сметње):⁵⁴

- уколико дело које је у вези са захтевом за лишавање слободе није инкриминисано као кривично дело, на основу правног система земље која извршава захтев (овде се ради о недостатку двоструког кажњавања), у складу са чл. 2. ст. 4. Оквирне одлуке. Ради се

⁵³ С.Гајин, „*Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*“, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд, 2009, стр. 80.

⁵⁴ В.Ђурђић, „Европски налог за хапшење“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 1/12, Вол.46, исс 1, Нови Сад, 2012, стр. 33.

- о делима који нису прописани у чл. 2. ст. 2. за које је принцип двоструког кажњавања искључен;
- уколико је у земљи која спроводи налог у току кривични процес против особе која се тражи за исто кривично дело који је у вези са Европским налогом за хапшење;
 - уколико је надлежни правосудни орган земље извршења одлучио да за кривично дело на које се односи ЕАВ не гони за исто, или да обустави кривични процес, или у случају да је за исто дело у некој земљи ЕУ, на захтев особе, већ донесена правоснажна пресуда која зауставља даље процесуирање (ово је још један пример где се примењује принцип *ne bis in idem*);
 - уколико, по унутрашњем правном систему земље извршиоца налога, кривично гоњење или кажњавање особе која се тражи није дозвољено, а то кривично дело потпада под јурисдикцију те земље према кривичном законодавном систему исте (пример дејства застарелости као сметње за спровођење Европског налога за хапшење, а меродаван је правни систем земље која извршава захтев);
 - уколико је надлежни правосудни орган земље у којој се извршава налог информисан о томе да је лице за којим се трага правоснажно осуђено за истоветно кривично дело у некој трећој земљи, и притом је дошло до изрицања пресуде, казна се већ спровела или се спроводи или се казна не може спровести према законодавном систему треће земље, чији је надлежни правосудни орган изрекао правоснажну пресуду (ово је пример примењивања принципа *ne bis in idem*, због правоснажне пресуде одређеног кривичног дела у некој трећој земљи, а не у земљи чланици ЕУ);
 - уколико дође до издавања Европског налога како би се извршила затворска казна или притвор, а особа за којом се трага има боравишну дозволу или има место пребивалишта у земљи извршења, или је држављанин те исте земље, а она је већ исту извршила према свом систему законодавства (ово је релативна сметња, која указује на податак да Европска унија и даље користи држављанство тражене особе као фактор приликом одлучивања о изручењу особе за којом се трага на основу Европског налога за хапшење);
 - уколико се захтев за лишавање слободе тиче кривичних дела који се, на основу правосудног система земље у којој се извршава налог, третирају као да су у потпуности или делом почињени на простору исте, или у месту које се таквим сматра.

- Исто тако, ако се захтев за хапшење тиче кривичних дела која су почињена ван земље ЕУ која издаје захтев, а правосудни систем земље која извршава захтев не дозвољава да се тражена особа кривично гони за кривична дела која су почињена ван њене територије.

6.2. Признање и извршење Европског налога за хапшење

У даљем излагању бавићемо се појмовима признања и извршења Европског налога за хапшење. Земља која издаје ЕАВ располаже два могућности када говоримо о слању Европског налога за хапшење. Земља издавалац налога може да, уколико се зна место боравка особе за којом се трага, пошаље захтев директно надлежном судском органу те исте државе. Када одређена земља прими налог, најпре се врши проверавање његове форме и садржаја. Уколико је то неопходно, може се тражити од земље која издаје захтев да исти и допуни.

Особа лишена слободе, притом, мора бити информисана о садржају налога, то јест за које се кривично дело та конкретна особа оптужује. Та особа треба знати и да се може добровољно предати земљи која издаје налог и да има могућност одрицања од принципа специјалности. Чл. 11. Оквирне одлуке о Европском налогу за хапшење истиче да особа која је лишена слободе може да захтева правну помоћ и преводиоца, у складу са правним системом земље која извршава налог. Нема потпуних података о томе о чему све треба информисати особу за којом се трага или особу лишену слободе, као ни о томе која права та особа има од момента лишавања слободе. Било би лакше и разумљивије да су, по угледу на чл. 5. Европске конвенције о људским правима, на једном месту у Одлуци указана сва права по питању слободе и безбедности особе лишене слободе.⁵⁵

Према природи самог кривичног дела и сагледавања околности у којима је до њега дошло, надлежни правосудни орган земље извршиоца захтева одлучује да ли ће ухапшени бити задржан у притвору до тренутка његове предаје, или ће бити пуштен на слободу. Ако особа за којом се трага добровољно прихвата предају и ако надлежно тело земље извршиоца налога установи да је лице ту одлуку донело добровољно, онда се спроводи извршење Европског налога за хапшење и изручење траженог лица.

⁵⁵ Panainte, R., *Considerations On The European Arrest Warrant*, *Journal of Public Administration, Finance and Law*, 2015. стр. 163.

Ако особа за којом се трага не жели да се преда добровољно, следи њено саслушање пред надлежним судским органом земље која извршава налог. Сматра се да се саслушање те особе обавља како би се установили разлози његовом противљењу предаје.⁵⁶ Овде се поставља питање стварне сврхе саслушања и откривања разлога зашто се тражено лице противи предаји, с обзиром на то да се оно мора испоручити и противно његовој вољи. Такође, треба напоменути да, како стоји у Оквирној одлуци, не сме се сматрати одбијањем извршења налога за хапшењем, уколико по основу објективних схватања постоји разлог да се верује да је исти издат ради излагања тражене особе тортури или прогону због полног, верског, расног или другог основа.

6.3. Рокови за извршење Европског налога за хапшење

Члан 17. Оквирне одлуке предлаже одређена временска ограничења која су потребна за извршење Европског налога за хапшење. Увођење временских рокова је новина у односу на традиционални поступак екстрадиције са циљем побољшања учинковитости и ефективности самог поступка. Поступање по Европском налогу за хапшење се третира као хитан поступак. Из тог разлога одређене су кратке и прецизне одреднице за извршење по налогу. Временски рок за извршавање налога је 60 дана од дана када је особа која се тражи лишена слободе. Уколико се налог не може спровести у року од 60 дана, одговорно тело земље извршења о томе мора истог тренутка обавестити одговорни орган земље издавања. У том случају постоји могућност продужавања рока на још 30 дана.

Када особа за којом се трага добровољно пристане да се преда, дефинитивна одлука о извршавању Европског налога за хапшење мора се донети у периоду од 10 дана од тренутка када је лице пристало на предају. Оквирна одлука предвиђа постојање могућности да се захтев допуни уколико је то потребно, у случају када фале неки подаци формалног типа или уколико су неопходне додатне информације за комплетирање налога. Међутим, Оквирном одлуком није одређен рок за достављање тражених информација. Претпоставља се да ће земље које издају налог имати добру вољу и учинити тражено без одугловачења, с обзиром на то да се процес налога води као хитан.

⁵⁶ С.Гајин, „*Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*“, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд, 2009, стр. 78.

7. ЛЕГИСЛАТИВНИ ОКВИР И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ

Територија Европске уније и слобода кретања у оквиру исте има своје предности и мане. Предност се огледа у губљењу граница, повезивању земаља, отворености чланица једне ка другој. ЕУ сада одликује једна либерализација општег карактера, оличена у чувеној конструкцији: „слободан проток људи, роба, услуга и капитала“. Мане се јављају у погледу злоупотребе тих слобода датих грађанима држава чланица ЕУ. Чињеница да више нема граница, што доводи до лакшег транзита међу земљама, увелико је погодовало наглом повећању криминала на територији ЕУ. Самим тим, створила се могућност избегавања кривичне одговорности за почињена дела на територији исте.

Како би то спречиле, земље чланице ЕУ пре свега усвајају Конвенцију о примени Шенгенског споразума о постепеном укидању контроле на заједничким границама (1990).⁵⁷ Њоме је предвиђен јединствени систем информација (СИС), са базом личних и других података за сва лица која могу бити занимљива са оперативне и безбедоносне тачке гледишта.⁵⁸ Након тога, долази до усвајања Конвенције о поједностављеном поступку изручивања међу земљама које су чланице ЕУ, 1995. године и Конвенције о изручивању међу земљама које су чланице ЕУ, 1996. године. Међутим, није дошло и до њихове ратификације и примене.⁵⁹

На седници Савета, која је одржана дана 13.06.2002. године, донесена је Оквирна одлука о Европском налогу за хапшење и поступку предаје међу земљама чланицама ЕУ 2002/584/ПУР. Она је ступила на снагу и добила правоснажни карактер дана 01.01.2004. године. Реч је о најважнијем правном оквиру који се односи на примену Европског налога за хапшење, који има за циљ смањење строге формалности поступка екстрадиције, замену класичног система екстрадиције формом обавезног изручења тражене особе и учвршћивање узајамног поверења у одлуке надлежних судских органа земаља чланица ЕУ. Како би се циљеви Оквирне одлуке што ефикасније спровели у дело, најпре је установљен принцип

⁵⁷ Конвенција о примени Споразума из Шенгена потписана је 19. јуна 1990. године, а ступила је на снагу 1995. године.

⁵⁸ Ж.Никач, Б. Симић, *Аналитичке радне датотеке Еуропада у функцији сузбијања криминалитета*, НБП бр. 01/11, Вол.16, *КПА*, Београд, 2011, стр. 87-102.

⁵⁹ Б.Ванда, С.Кнежевић, Ж.Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 18.

међусобног прихватања одлука правосудних органа. Земље чланице ЕУ се са респектом односе према одлукама судских органа других држава, усвајају их и спроводе у својој земљи без присуства формализма. Принцип је првобитно усвојен и потврђен на основу пресуде Суда Правде ЕУ у предмету *Cassis de Dijon*. Након тога, дошло је до проширења примене овог начела и на узајамни рад у области правосуђа у кривичним стварима.⁶⁰

Начело се временом надограђивало у оквиру Програма мера за примену начела узајамног признања из 2000. године и у оквиру Хашког програма из 2004. године. Чл. 29 Уговора о ЕУ правним путем ствара „територију за слободу, безбедност и правду“, где су укинуте границе међу земљама које су чланице ЕУ. Тако се ствара уједињена територија где одлуке одговорних тела правосуђа имају слободу функционисања.⁶¹

Од велике важности јесте и Оквирна одлука бр. 2009/829/PUP, донета дана 23. 10. 2009. године о примени начела међусобног признавања надзорних мера између земаља чланица ЕУ, као алтернативе привременог притвора. Како би се испунили сви прописи и правила наведених у Поглављу 24 – Правда, слобода и безбедност, поред Оквирне одлуке о Европском налогу за хапшење, донесено је још неколико оквирних одлука које су од великог значаја јер су њима прописане различите форме узајамног рада у области правосуђа међу државама.

Процес извршења Европског налога за хапшење подразумева пре свега издавање документа, упућивање тог документа земљи која је чланица ЕУ или и другим земљама, затим следи одлука замољене земље и, као последњи чин, спровођење процеса изручења тражене особе. Издавање документа представља први корак у читавом процесу, па је стога тај документ од велике важности за завршетак целог процеса. Поступак издавања документа имплицира да су остварени сви услови материјалне и процесне природе, који су потребни како би дошло до покретања поступка и поступања по истом.

Претпоставке материјалне и процесноправне природе, неопходне за издавање Европског налога за хапшење полазе најпре од тела које је одговорно за издавање овог документа. Надлежни правосудни орган, суд у начелу, јесте одговоран за издавање налога. Свака земља чланица ЕУ мора да информисе Генерални секретаријат ЕУ о делегираном органу судске власти. И друге институције и субјекти могу се сматрати одговорним. То

⁶⁰ Pradel, J, Corstens, G, Vermeulen, G. (2009) *Droit pénal européen, 3 édition*, DALLOZ, Paris, p. 607

⁶¹ Б.Ванда, С.Кнежевић, Ж.Никач, *Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи*, зборник радова Правног факултета у Нишу 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 19.

прописује уставно решење, устројство и сама организација једне земље. Када говоримо о простору важења, издати Европски налог за лишавање слободе има пуноправну важност на простору свих земаља чланица ЕУ.

Процесноправне претпоставке Европског налога везују се за сам процес издавања, његовог извршавања и контроле извршавања документа. Процес за издавање налога подразумева да документ изда надлежни правосудни орган земље издаваоца. Налог се службеним путем упућује земљи за коју се верује да се у њој налази особа за којом се трага, или и другим земљама које су чланице ЕУ, ако земља потражилац то тражи (СИС или Интерпол).⁶² Ако се особа за којом се трага налази у замољеној држави, иста је у обавези да без икаквог одлагања ту особу лиши слободе и додели јој тзв. екстрадициони притвор. С тим у вези, проверава се идентитет особе која је у притвору, уз право на правну помоћ.

Правна помоћ притвореног се огледа у могућности да се исти брани, да има права да обавести породицу и Дипломатско-конзуларно представништво, да има право на медицинску помоћ и да се служи својим језиком, поред језика земље која управља процесом. Органи безбедности замољене земље поштују и делују по налогу правосудног органа земље издаваоца као да је домаћи судски или неки други надлежни орган донео одлуку.⁶³ Приликом прелиминарног саслушања, особа која је притворена сусреће се са правима и обавезама везаним за сам процес и даје своју изјаву у вези са садржајем Европског налога за хапшење. Ту је и право потражње за допуном захтева од земље која га издаје, у погледу додатних формалних информација, уколико налог не садржи довољно података за процес одлучивања и доношења одлуке.⁶⁴

Важна одредба која се тиче издавања Европског налога за хапшење и његове примене јесу финансијски издаци. Реч је о трошковима служења ресурсима личне и техничке природе у току извршавања захтева. То укључује: процес лишавања слободе, складиштење и чување, обезбеђење, храну, медицинску помоћ, помоћ правног типа, извршавање и изручење. Досадашња поступања показују да је принцип да све финансијске издатке сноси земља издавалац налога у процесу, а да извесне трошкове свакако сноси и земља која руководи

⁶² С.Гајин, *Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд, 2009, стр. 78.

⁶³ Ванда, Б., Кнежевић, С., Никач, Ж. Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи. *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 2018, vol. 57, бг. 79, стр. 22.

⁶⁴ С.Ђорђевић, *Европски налог за хапшење: десет питања и десет одговора*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2011, стр. 8.

поступком, до дефинитивне испоруке тражене особе земљи потражиоцу. Клаузулом бр. 8 у Оквирној одлуци конкретније се решава питање поступка контроле извршавања налога. Ова одредница укључује инхерентну надлежност органа судске власти државе извршиоца који доноси коначну одлуку о предаји траженог лица. Независност и слобода судских органа у доношењу одлука представља основни правни принцип сваке развијене земље света. Одлука првостепеног органа судске власти предмет је контроле другостепеног органа замољене земље. Овим је судска власт деполитизована, то јест у великој мери је без мешања политике у читав процес. Из свега наведеног може се закључити да је извршавање Европског налога за хапшење искључиво предмет институција правосудног система.⁶⁵

8. ЕВРОПСКИ НАЛОГ ЗА ХАПШЕЊЕ – СУДСКА ПРАКСА И СТАТИСТИКА

Циљ Европског налога за хапшење јесте стварање заједничког правосудног простора за државе чланице Европске уније, као и земаља кандидата за чланство у ЕУ, међу којима је и Република Србија. Иако се тиме подразумева одрицање од једног дела државног суверенитета, вођене неким вишим циљевима, државе то чине зарад доступности правде за све и под једнаким условима. Својевремено ЕАВ је замишљен као примарно антитерористичка мера, међутим за кратко време постао је значајан механизам целокупне ЕУ у борби против свих појавних облика криминалитета.

Скромнијем резултату у самом старту примене Европског налога за хапшење допринеле су, пре свега, погрешне информације о локацијама тражених лица достављане од држава потражиоца, затим велики трошкови поступка, политизација неких налога и др. Временом, тај резултат је побољшан, државе издаваоци налога су достављале уреднију и потпунију документацију, што је допринело да се реализација истих побољша и самим тим поспешу целокупна међународна кривичноправна сарадња.

У периоду од 2005. до 2009. године, према одређеним статистичким подацима ЕУ, издато је укупно 54,689 налога за хапшење, од којих је успешно извршено 11,630. У истом периоду, између 51% и 62% тражених лица је пристало на изручење, и самим тим изручење

⁶⁵ Palmieri, M. (2005) *The European integration in criminal field: The European arrest warrant*, Temida Vol. 8, iss. 4, стр. 43.

лица је драстично убрзано и сведено на рок од 14 до 17 дана. У случајевима када тражене ухапшене особе нису пристале на предају држави издаваоцу налога, процедура изручења је трајала нешто дуже и то просечно између 45 и 48 дана.⁶⁶ Према званичним извештајима Европске комисије, у периоду од 2005. до 2015. године издато је укупно 133 хиљада налога за хапшење, а од укупног броја, извршено је њих 37 хиљада.⁶⁷

Применом ЕАВ, изручен је велики број социјално опасних појединаца, попут терористе који је учествовао у нападима у Паризу, (ухваћен у Белгији), серијског убице немачког порекла ухапшеног у Шпанији, цела банда оружаних разбојника које је тражила Италија, а чији су чланови ухапшени у шест различитих земаља и многи други. Да је европски налог за хапшење значајан механизам у борби против криминалитета, показује и занимљива чињеница да Уједињено Краљевство трага за модалитетом који би омогућио примену европског налога за хапшење након званичног напуштања Европске уније.

⁶⁶ Report from the Commission to the European Parliament and the Council, European Commission, Brussels, 11.04.2011., стр 3.

**Табела 2. Примљени и извршени Европски налози
за хапшење у земаљама чланицама**

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Total
2005 примљено			4	64		38	38	519	1914	29		121	44	44	500	42	42	1	373	975	1448	200		81	56	86	144	131	6894
2005 извршено			0	19		10	12	54	162	6		57	3	10	69	24	23	0	30	73	112	38		10	14	37	10	63	836
2006 примљено			168	52		42	53	450	1552	43			20	65	538	35	115	4	325	391	2421	102		67	111	69	137	129	6889
2006 извршено			125	19		15	4	62	237	20			2	14	57	22	55	3	47	67	235	52		14	23	37	27	86	1223
2007 примљено			435		1785	31	83	588	1028	35			20	97	316	44	373	3	403	495	3473	117	856	54	208	84	170	185	10883
2007 извршено			66		506	14	16	59	345	14			4	16	60	15	84	1	17	47	434	45	235	8	71	43	22	99	2221
2008 примљено			494	52	2149	46	119	623	1184	40			16	140	348	40	975	2	392	461	4829	104	2000	39	342	107	190	21864	1491064
2008 извршено			141	26	624	22	10	93	400	13			3	22	68	22	205	1		28	617	63	448	11	81	44	40	9664	307864
2009 примљено	508		439	96	2433	46	116	489	1240	33			17	171	354	46	1038	7	530	292	4844	104	1900	27	485	129	263	220	15827
2009 извршено	73		67	51	777	21	19	99	420	16			3	40	84	26	149	2	0	37	1367	63	877	6	79	47	28	80	4431
2010 примљено	553	280	552	85	2096	74	132	566	1130				29	159	402	32	1015	16			3753	84	2000	30	361	116	169	257	13891
2010 извршено	57	120	97	42	835	29	33	97	424				4	48	79	14	231	1			929		855	4	164	49	65	116	4293
2011 примљено	600		518	128	2138	67		531	912	71			26	210	420	60		15			3089	193		53	350		198	205	9784
2011 извршено	57		238	91	855	31		99	297	19			8	39	113	29		4			930	54		16	105		69	99	3153
2012 примљено	616		487	117	1984	61		587	1087	88			34		473	60		11		552	3497	223			414	135	239		64 10665
2012 извршено	68		186	70	1104	30		103	322	22			15		131	28		6		151	1103	54			125	59	75		3652
2013 примљено	716		327	157	1932	88		582	1099	69			24	186	519			9	548	665	2972	303	2238	56	335	91	226		13142
2013 извршено	63		104	106	900	35		121	305	17			7	54	109			1	90	125	731	61	422	22	43	55	96		3467
2014 примљено	754	228	501	115	2219	85	269	683	1070	78	271		42	217	460	126	839	14	544	590	2961	227	1583	89	381	126	248	228	14948
2014 извршено	69	156	197	78	965	33	53	75	411	27	21		15	59	270	68	333	3	208	201	1120	60	774	32	91		73	143	5535
2015 примљено	785	152	631	101	2237	97	227	655	1131	92	147	1918	56	170	391	135	941	22	484	830	2390	270	1260	96	335	105	258	228	16144
2015 извршено	131	151	321	56	1038	43	38	73	129	23	63		7	43	252	63	412	8		196	1279	97	530	29	59	70	72	121	5304

Извор: file:///C:/Users/Vlada/Downloads/Replies%20to%20questionnaire%20on%20EAW_2014_EU_en.pdf

Увођењем Европског налога за хапшење долази се до успостављања механизма који има изражене предности у односу на традиционални систем екстрадиције. Основа тих

предности огледају се у успостављању поверења између држава, узајамног рада и респекта одлука судова или других правосудних органа у земљама чланицама ЕУ. Први пут када је овај налог јасно усвојен, са успехом су се превазишле све потешкоће којих је раније било током предаје особа. Предности Европског налога огледају се у следећем:

- сам поступак је доста бржи, у односу на традиционални механизам екстрадиције, бољи је и у економском погледу, једноставнији, сведен на техничке елементе, који не садрже опструкцију процедуре;
- уклањање ванправног политичког деловања;
- могућност испоруке сопствених држављанина другим земљама које су чланице ЕУ;
- додатна заштита права оптужене или осуђене особе и сл.

Треба напоменути да се током примењивања Европског налога и данас наилази на потешкоће, иако је време почетног уходавања прошло. И даље се Европски налог базира на обавезној одредби да се њиме успостави успешан и неполитички екстрадициони процес. Пракса је потврдила и неке примере непримереног разумевања Оквирне одлуке, самим тим и погрешне примене исте, неисправно примењивање захтева и сл. Међу споменутим проблемима, могу се издвојити и нерационално издавање налога за мање значајна кривична дела (постоји пример издавања налога због крађе прасета) и деловање које има политичку позадину извршавања захтева (пример из праксе јесте неприхватање Републике Ирске да поступи по Европском налогу за хапшење издатим од стране мађарске државе и испоручи свог држављанина који је згазио три детета држави издаваоцу због наводног неиспуњења услова екстрадиције).⁶⁸

8.1. Одлука Савезног уставног суда Немачке: евроскептицизам или дословна примена права

Немачки Савезни уставни суд је донео одлуку 18. јула 2005. године, којим је Оквирна одлука о издавању Европског налога за хапшење проглашена неуставном. На тај начин јој је одузета и правноснажност у тој земљи. Случај се тичао Мамуна Дарказанлија, тада немачког држављанина пореклом из Сирије. Дарказанли је био осумњичен да је путем своје

⁶⁸ С. Гајин, *Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора*, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд, 2009, стр. 85.

фирме логистички и финансијски потпомагао Ал Каиду у Европи. Због тога је против њега покренут кривични поступак где му се на терет ставља тероризам као главно кривично дело. У складу са Европским налогом за хапшење, његово изручење тражила је Шпанија. Према мишљењу шпанских истражних органа, Дарказанли био је кључна личност у европској мрежи Ал-Каиде, а његова наводна дела могла би представљати кривично дело кажњиво према шпанском кривичном закону у вези са чланством у терористичкој организацији. Виши покрајински суд у Хамбургу (*Oberlandesgericht Hamburg*) донео је одлуку којој се омогућава његово изручење Шпанији. Дарказанли је у жалби коју је поднео негирао и оповргавао одлуку Вишег суда из Хамбурга, као и правоснажност Оквирне одлуке о Европском налогу за хапшење. Он је, наиме, сматрао да су угрожена његова уставна права. Његови адвокати су тврдили да је та мера неуставна с обзиром на то да се темељи на Оквирној одлуци коју је донео Савет министара ЕУ, без учешћа Европског парламента. Поред тога, немачки судови већ дуже време отворено сумњају у европску умешаност у кривични поступак, тврдећи, у складу са тврдњама неких противника европског налога за хапшење, да то заправо значи да кривични закон било које чланице Европске уније постаје кривични закон свих чланица, чак и ако се ти закони сматрају превише оштрим или неразумним. Други експерти су тврдили да пресуда немачког суда, иако блокира употребу европског налога, не би нужно у потпуности уништила ту идеју. Савезни уставни суд је прихватио Дарказаналијеву жалбу 24. новембра 2004. године, спровео је привремену меру, а предаја је обустављена на период од 6 месеци, која је касније обновљена.⁶⁹

Суд је пресудио да ће европски налог моћи да се усклади с немачким законом уколико се донесу нове мере које ће омогућити судску ревизију свих захтева за изручењем. Дана 20. јула 2006. године на снагу је ступио нови закон који спроводи Оквирну одлуку о ЕАВ у потпуности и на начин који је требало од старта.

8.2. Правна природа оквирних одлука- случајеви Пупино и Тобин

Одговорност ЕУ на подручјима полицијске и правосудне сарадње у кривичним стварима утврђује тзв. „трећи стуб“, или 6. глава Уговора о ЕУ. С обзиром на велики

⁶⁹ R.B.Llorente, *Constitutional Jurisdiction as Law Making*, u A.Pizzorusso, (ed), *Law in the Making: A Comparative Survey*, Springer-Verlag, Berlin, 1988, стр. 170.

политички значај материје коју „трећи стуб“ ЕУ обухвата, а која чини неизоставни елемент државне суверености чланица ЕУ, не чуди чињеница да је сам процес европских интеграција на овом пољу био утемељен на принципу међудржавне сарадње и једногласности при доношењу одлука. Он је, сходно наведеном, двоструке правне природе. На једној страни, имамо постојање међународних компоненти које подразумевају постојање узајамног међудржавног рада у области права. Такви су, нпр., претежност Европског савета у законодавним активностима, могућност сваке државе чланице да иницира поступак одлучивања о било ком питању из области поступања где би бринуле првенствено о својим интересима, а не интересима заједнице итд. На другој страни, имамо постојање неких тзв. наднационалних компоненти, као што је, нпр., право Европског суда правде да преиспита ваљаност одлука или надлежност да одлучује у споровима између држава чланица по питању тумачења и примене конвенција, оквирних одлука, одлука, и заједничких ставова. Суд правде и у овоме има ограничену улогу, с обзиром на то да свака држава чланица има могућност да то прихвати или не. Треба рећи да је Лисабонским уговором потписаним дана 13.12.2007. године, а који је ступио на снагу дана 01.12.2009. године, постигнуто стварање чвршће заједнице међу чланицама ЕУ у посебно осетљивим областима са одређеном политичком димензијом. Овим споразумом чији је главни циљ демократизација Уније, напушта се структура три стуба и чини се огроман напредак у мери у којој је допуштао већ достигнути степен европске повезаности без обзира на све преостале изузетке и одступања од комунитарног метода.

Прелисабонски “трећи стуб” прописује четири различита облика правних докумената, и то: заједничке ставове, оквирне одлуке, одлуке и конвенције. Према члану 34, ставу 2, тачки б Уговора о ЕУ, оквирне одлуке намећу обавезу земљама чланицама ЕУ једино у виду исхода и циља који треба досегнути, а препушта се националним субјектима да одлуче који ће облик и начин применити. Исти члан јасно назначавача да оквирне одлуке „немају директни ефекат“.⁷⁰

До октобра 2010. године, Суд правде је одлучивао у три случаја затражених од стране националних судова држава чланица везаних за тумачење одредби оквирних одлука. Случај *Pupino*⁷¹ је први у којем је Европски суд дао конкретно тумачење одредби Оквирне одлуке

⁷⁰ E.Spaventa, *Opening Pandora's Box: Some Reflections on the Constitutional Effects of the Decision in Pupino*, *European Constitutional Law Review*, No. 3, 2007, стр. 8.

⁷¹ Предмет C-105/03, пресуда ОЈ С 193, 06.08.2005., стр. 3, ECR I-5285, Maria Pupino.

о статусу жртава у кривичном поступку, односно чланова 2., 3. и 8. исте. Очекивало се да ће, непосредно по проглашењу одлуке Европског суда, у вези са случајем Пупино, бити и коначног мишљења о правном карактеру оквирних одлука. Указаћемо укратко на чињенице конкретног поступка.

Госпођа Пупино била је васпитач у Фиренци где је осумњичена за неколико врста кривичних дела против деце која су јој поверена у вртићу где је радила. Ставља јој се на терет то да је децу млађу од пет година редовно тукла, претила да ће им давати лекове за умирење, лепила фластер преко устију, те им бранила да иду у тоалет. Против ње је покренут кривични поступак пред судом у Фиренци и у време упућивања претходног питања Европском суду правде, био је у фази претходног поступка. Према унутрашњем праву Италије, поступак се води из две фазе: претходни поступак и сам поступак суђења. Претходни поступак покреће јавни тужилац, једнострано предузима потребне радње и прикупља доказе потребне за подизање оптужнице. Сви докази прикупљени у том делу, морају се поново претрести на расправи, у складу са принципом непосредности. Изузетак томе јесу докази прикупљени у претходном поступку у складу с посебним истражним поступком. Један од случајева примене тог поступка, јесте испитивање особа млађих од 16 година који су жртве кривичних дела против полне слободе. Јавни тужилац је у поступку против гђе. Пупино предложио судији за претходни поступак да се деца као наводне жртве злостављања, због њихове старости и преживљене трауме, испитају као сведоци у складу са посебним истражним поступком. Проблем је настао у томе што према италијанском закону нема основа за примену посебног истражног поступка за прикупљање доказа у конкретном случају, с обзиром на то да се не ради о полним деликтима према деци. Међутим, судија за претходни поступак је узео у разматрање компатибилност италијанског закона с одредбама Оквирне одлуке која се тиче заштите посебно рањивих жртава, те је од Европског суда правде затражио тумачење да ли неопходне одредбе Оквирне одлуке у контексту овог случаја треба посматрати на начин који би домаћем органу правосуђа омогућио употребу посебног истражног поступка у конкретном случају.

Европски суд правде се приликом одлучивања о претходном питању, ограничио на процену националног суда да ли је за постизање циљева који тумачењем произилазе из одредаба Оквирне одлуке неопходно да исти примени посебни истражни поступак за прикупљање доказа уколико би то најбоље одговарало стању у којем се налазе жртве и на

тај начин најцелисходније спровео поступак уз потпуну заштиту жртава уз поштовање основних принципа. Након таквог одговора Европског суда правде, судија за претходни поступак је ипак спровео посебни истражни поступак ради испитивања жртава, иако унутрашње кривично право у конкретном случају нема правни основ за такву одлуку. Темељ за то је нашао у европском комформном праву.

На примеру случаја *Tobin*⁷², долази се до закључка да је поступање држава у доброј вери и са узајамним поштовањем и поверењем један од главних предуслова за функционисање не само Европског налога за хапшење, него и саме сарадње држава у кривичним стварима уопште. Може се рећи да исти представља један од највећих неуспеха везаних за примену ЕАВ услед злоупотребе и упитног тумачења одредби Оквирне одлуке о издавању Европског налога за хапшење од стране правосудног органа Републике Ирске у циљу заштите сопственог држављанина.

Џиаран Тобин, ирски држављанин са пребивалиштем у Мађарској дана 9.априла 2000. године прегазио је двоје мале деце, брата и сестру. Тобин је возио ауто далеко брже од дозвољеног, а деца су у тренутку несреће стајала на тротоару поред пута и преминула су на лицу места. Тобину су одмах након несреће одузета сва лична документа, како не би могао да напусти земљу. Међутим, на његов лични захтев и уз депоновање извесне суме новца као гаранцију да ће се вратити у Мађарску ради вођења судског процеса, документа су му враћена и он легално напушта земљу. При томе, овластио је свог адвоката да га заступа у његовом одсуству, тако да се суђење наставило без процесних сметњи. Тобин је осуђен за тежи облик кривичног дела изазивања опасности у саобраћају. Након што је Тобин, на позив власти Мађарске да одслужи казну, одбио да се врати у Мађарску, мађарски суд је издао ЕАВ. Тобин је ухапшен у Ирској, међутим надлежни суд одбио је да изврши налог, тумачећи Оквирну одлуку, односно ирски закон којим је она имплементирана, на тај начин да осуђени није побегао, већ легално напустио земљу, и да самим тим нема разлога за његово хапшење, и самим тим нема места примени европског налога за хапшење. Врховни суд Ирске је по жалби донео истоветну одлуку, која је јула 2007. година постала коначна. Основ овакве одлуке суду лежи управо у начину тумачења Оквирне одлуке и ирског закона и њихове злоупотребе зарад заштите држављанина без обзира на почињено кривично дело.

⁷² Случај је задобио велику медијску пажњу, те се на интернету могу наћи многи извори и тумачења самог случаја. Погледати https://en.wikipedia.org/wiki/Ciar%C3%A1n_Tobin_extradition_case

Ирско правосуђе наишло је на озбиљне критике од стране европских колега, али и институција ЕУ. Оно што им се највише ставља на терет јесте кукавичлук и пропуштање прилике да се постави преседан у сличним случајевима и будуће несметано извршавање Европског наога за хапшење.

ЗАКЉУЧАК

Више од 40 година, Европске заједнице су преговарале и радиле на томе како би нашле адекватну замену за компликовани традиционални процес екстрадиције. Екстрадиција се сматрала готово најзначајнијом формом међународне правне помоћи у кривичним стварима. Представљала је појам правне сигурности, поверења и међусобне сарадње земаља у међународној заједници. Створила је мишљење да ни један извршилац кривичног дела неће избећи правду, а да ће свака жртва доживети заштиту и подршку заједнице.

Увођење Европског налога за хапшење настао је у складу са потребом да се класични, стари систем екстрадиције у земљама чланицама ЕУ упрости и постане ефикаснији. Традиционална екстрадиција, својевремено, била је веома напредна и имала је својих предности, међутим, захваљујући њеној политичкој и интернационалној природи, постаје веома успорена процедура, без жељених резултата. Саме конвенције везане за примену екстрадиције, пружале су земљама чланицама ЕУ могућност резерве на извршење исте. Европски налог за хапшење из корена је променио дотадашњу процедуру везану за изручење. Исти представља форму која се пре свега заснива на начелу међусобног признавања одлука правосудних органа. У случају да једна земља због насталих околности није у стању да спроведе своју одлуку, друга земља ће јој указати асистенцију, иако пре тога није проверила садржај исте. Долази се до закључка да земље чланице ЕУ имају поверења у правосудне системе осталих земаља ЕУ, јер пре изручења својих држављана не заузимају правни став према некој пресуди или казни. Увођењем Европског налога све препреке везане за сам процес и администрацију су минимизиране, а комуникација међу земљама чланицама ЕУ се одвија без већих потешкоћа. Установљена је директна сарадња међу надлежним правосудним органима земаља чланица ЕУ. Читав процес постао је бржи формирањем и поштовањем одређених временских рокова који се односе на признавање, извршавање и неприхватање захтева. Сама форма је стандардизована, што је још једна предност налога. Остварена је могућност изручења властитих држављана повлачењем класичних дотадашњих основа за одбијање форме које служе за испоруку тражених особа. Једна од значајнијих иновација Европског захтева за хапшење јесте и дефинисање 32 кривична дела којима је одузет принцип двоструког инкриминисања.

Европски налог за хапшење формално је усвојен пре 18 година, а са његовом практичном применом и радом органа полиције и правосуђа на његовој реализацији, пре више од 15 година. Висока стопа организованог криминала доводи до великих проблема, за које је често тешко доћи до решења. Циљ примене Европског налога јесте управо институционализована борба против организованог криминала и изграђивање чврстог међусобног поверења између система правосуђа и власти земаља чланица ЕУ. Тако уједињене, у досадашњој пракси, дошле су до великих резултата. Установљено је пракса да све чланице ЕУ имају истоветне принципе и сагледавају могућности за примењивање истоветних стандарда који ће осигурати интегритет њихових система правосуђа.

Сходно томе да је већини држава балканског региона један од приоритетних циљева улазак у ЕУ, с тим у вези јесте и испуњење услова које интеграција поставља пред потенцијалне чланице. Усклађивање норми са правом ЕУ, владавина права, развој демократије и парламентаризма, као и друге вредности само су неки од поменутих услова. Неспорно је да свакодневно треба још више развијати све облике и видове међународне полицијске и судске сарадње држава чланица ЕУ, земаља овог региона и шире међународне заједнице. Модалитети те сарадње могу бити разноврсни и потребно је одређено време и примена у пракси, како би институти попут Европског налога за хапшење (ЕАВ) у пуној мери заживели и дали резултате које можемо ценити и дати адекватне предлоге за унапређење.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аврамовић, Н., Марковић, М. Генеза европске полицијске сарадње и Еуропол, *Међународна и национална сарадња и координација у супротстављању криминалитету*, Волумен 3, Број 1, Октобар 2010, стр. 1-13.
2. Алексић, Ж., Шкулић, М. Криминалистика, Београд 2004.
3. Ванда, Б., Кнежевић, С., Никач, Ж. Европски налог за хапшење као механизам екстрадиције у међународној кривичноправној сарадњи. *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 2018, vol. 57, бт. 79, стр. 15-30
4. Гајин, С., 2009., „Право и политика Европске уније из перспективе домаћих аутора, Центар за унапређење правних студија (ЦУПС), Београд.
5. Грубач, М., Илић, Г., Мајић, М., 2009., Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима: са одабраним конвенцијама и уговорима, Службени гласник и Правни факултет, Београд
6. Ђорђевић, С. (2011) Европски налог за хапшење: десет питања и десет одговора, *Београдски центар за безбедносну политику*, Београд, стр. 6-8.
7. Ђурђић, В., 2012., „Европски налог за хапшење“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/12, Вол.46, исс 1, Нови Сад, стр. 21-37
8. Ђурђић, Ђ. Криминалистика, Ниш 2011..
9. Кривични законик ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016)
10. Закон о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)
11. Закон о одузимању имовине пристекле из кривичног дела ("Сл. гласник РС", бр. 32/2013, 94/2016 и 35/2019)
12. Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима ("Сл. гласник РС", бр. 20/2009)
13. Закон о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори, бр 10/2001).

14. Закон о потврђивању Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, са Додатним протоколом (ПР. Бр. 94, 5. новембра 2001. године, Београд)
15. Указ о проглашењу Закона о потврђивању Конвенције о трансферу осуђених лица са додатним протоколом, Београд, 22. јун 2001. године.
16. Ивановић, А. „Европско кривично право – историјски развој, изазови и перспективе“, *Правне теме*, бр. 5/2015, 111-112.
17. Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака (Службени лист СФРЈ - Међународни уговори, бр. 9/1991)
18. Интер-америчка конвенција против корупције
19. Конвенција је измењена и допуњена са два допунска протокола који су донесени у Стразбуру 15. октобра 1975. године и 17. марта 1978. године.
20. Конвенција ОЕЦД-а за борбу против подмићивања страних званичника у међународним пословним трансакцијама
21. Конвенција Савета Европе о прању новца, претресу, заплени и конфискацији имовинске користи прибављене кривичним делом
22. Конвенција Савета Европе о сајбер криминалу
23. Конвенција Уједињених нација о транснационалом организованом криминалу
24. Конвенција Уједињених нација против корупције
25. Конвенција Уједињених нација против недозвољеног промета опојним дрогама и психотропним супстанцама
26. Кривичноправна конвенција Савета Европе о корупцији
27. Лечић, Б. Европски налог за хапшење - настанак, развој и функција. Војно дело 2018, vol. 70, бр. 6, стр. 52-69.
28. Никач, Ж., Корајлић Н., Бећировић, М., Европски налог за хапшење и предају као супститут екстрадиције у ЕУ , стр. 80-86.
29. Никач, Ж, Симић, Б. (2011) Аналитичке радне датотеке Еуропола у функцији сузбијања криминалитета, *НБП* бр. 01/11, Вол.16, *КПА*, Београд, стр. 87-102.
30. Оквирна одлука о европском налогу за хапшење и процедури предаје између држава чланица 2002/584/ПУП је донета на седници Савета ЕУ 13. 6. 2002

31. Симић, Б., Никач, Ж., 2010., „Место и улога Европола у међународној полицијској сарадњи“, Наука, безбедност и полиција 2/10, Вол.15, Београд
32. Стојановић, З. Међународно кривично право, Правна књига, Београд 2008, стр. 194.
33. Стојановић, З., 2011., Излагање на Међународном стручном скупу „Европске интеграције и међународна кривичноправна сарадња“, Институт за упоредно право и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, „Политика“ 05.12.2011., Београд
34. Уљанов, С., Ивановић, З. Међународне полицијске организације, *Страни правни живот*, бр. 2/2010., стр 65 – 84.
35. Чуле, Ј., Хржина, Д. (2013). Примјена еуропског ухидбеног налога у Републици Хрватској - очекивања и стварност. *Хрватски љетопис за казнено право и праксу*, Загреб, 2/13, вол. 20, 715-750.
36. Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders
37. Bures, O. *EU Counterterrorism Policy, A Paper Tiger*, Ashgate, England, 2011, стр. 154.
38. Convention on simplified extradition procedure between the Member States of the European Union
39. Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant (EAW) and the surrender procedures between Member States, Decision 2002/584/JHA, Official Journal L 190 od 18.07.2002.
40. Đurđević, Z. Европски суд правде и легитимитет европског ухидбеног налога, *Хрватски љетопис за казнено право и праксу* (Загреб), вол. 14, број 2/2007, стр. 1024-1026
41. European Arrest Warrant Act, 2003
42. Fichera, M. The European Arrest Warrant and the Sovereign State: Marriage of Convenience?, *European Law Journal*, Vol. 15, No. 1, January 2009, p. 97
43. Framework Decision 2002/584/JHA
44. http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf
45. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_en.htm, 22.11.2012.
46. <http://www.eurotreaties.com/amsterdamtreaty.pdf>, 08.12.2012.

47. <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/45/gradjanske-stvari.php> - датум приступања: 21.03.2019.
48. Mann, G. The European Arrest Warrant: A Short-Lived Mechanism For Extradition?, *Syracuse Journal of International Law And Commerce*, 2007. Vol.34(2), str.717.
49. Massimo, F., The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice, PhD thesis -University of Edinburgh, School of Law, 2009, p. 39
50. Panainte, R., Considerations On The European Arrest Warrant, *Journal of Public Administration, Finance and Law*, 2015. str. 157-164.
51. Pérignon, I. Constance Daucé, The European Arrest Warrant: a growing success story*, *ERA Forum*, 2007, Vol.8(2). str. 206.
52. Plachta, M. European Arrest Warrant: Revolution in Extradition?, *European Journal Of Crime, Criminal Law & Criminal Justice*, 2003, 11(2), str.187.
53. Pradel, J, Corstens, G, Vermeulen, G. (2009) *Droit pénal européen, 3 édition*, DALLOZ, Paris, p. 607
54. Rozmus, M. I. Topa, M. Walczak, Harmonization of criminal law in the EU legislation – the current status and the impact of the Treaty of Lisbon, 2010.
55. Warbrick, C-. McGoldrick, D., Mackerel, M., Nash, S. I. Extradition and the European Union, *International and Comparative Law Quarterly*, 46(4), 1997. str. 948-957.
56. Z. Deen-Racsmány, R. Blekxtoon, The Decline of the Nationality Exception in European Extradition?, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 3/2005.
57. Convention on extradition between Member States. 13 October 1996, O. J. C 313.
58. Convention on simplified extradition procedure between the Member States of the European Union. 30 March 2005, O. J. C 78
59. Council Framework Decision 2009/299/JHA amending Framework Decisions 2002/584/JHA, 2005/214/JHA, 2006/783/JHA, 2008/909/JHA and 2008/947/JHA, thereby enhancing the procedural rights of persons and fostering the application of the principle of mutual recognition to decisions rendered in the absence of the person concerned at the trial. 26 February 2009, O. J. L 81/24.
60. Council Framework Decision on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures between Member States. 13 June 2002, O. J. L. 190/1.

61. Draft programme of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters 2001/C 12/01. 15 January 2001, O. J. C 12/1.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Предмет рада представља анализа правног института Европског налога за хапшење, као једног од механизма за унапређење сарадње држава чланица ЕУ, установљеног на основу Оквирне одлуке о Европском налогу за хапшење и поступку предаје међу државама чланицама, усвојеном у јуну 2002. године. У погледу систематике рада, у уводном делу дат је кратак осврт на настанак и развој традиционалног поступка екстрадиције, њене изворе и недостатке. Централни део рада представља излагање о Европском налогу као супституту споре и недовољно ефикасне екстрадиције. У оквиру овог дела наводе се појам, садржина, поступак издавања уз материјалне и процесно правне претпоставке. Такође, децидно ће бити образложени главни разлози и оправданост увођења Европског налога за хапшење који је у великој мери поједноставио некадашњи изразито компликован систем изручења. Даље следе искуства која се односе на спровођење и контролу издавања Европског налога, проблеме и почетне резултате у примени истог. Основу овог, релативно новог, правног института одликује упрошћени, деполитизовани процес изручења који се темељи на међудржавном поверењу у правни систем земаља чланица ЕУ. Од уласка ЕАВ у правни систем ЕУ, субјекти поступка постају сами правосудни органи који по аутоматизму признају одлуку органа друге државе чланице чиме је значајно скраћен временски период неопходан за изручење одређеног лица, док је истовремено успостављен виши ниво сарадње између држава чланица ЕУ. Такође, Европски налог за хапшење почива на поштовању начела законитости и антикриминалне солидарности. Имајући у виду чињеницу да је Србија аплицирала за пријем у чланство ЕУ, и да иста има статус „кандидата“ за пријем у ЕУ, циљ мастер рада је, да пре почетка примене наведеног механизма од стране Републике, укажем на потенцијалне проблеме, који могу настати у пракси. Република Србија, мора испунити услове које ЕУ поставља кандидатима. У том контексту од посебног значаја је међународна сарадња Србије, и осталих држава региона и ЕУ у области правосуђа и унутрашњих послова, где су до сада постигнути добри почетни резултати са жељом и вољом да се сарадња унапреди.

Кључне речи: међународна кривичноправна помоћ, екстрадиција, Европска унија, Европски налог за хапшење, антикриминална солидарност

“EUROPEAN ARREST WARRANT”

The subject of this work is the analysis of the legal institute of the European Arrest Warrant, as one of the mechanisms for improving cooperation between EU member states, established on the basis of the Framework Decision on the European Arrest Warrant and surrender procedure between member states, adopted in June 2002. Regarding the systematics of work, the introductory part gives a brief overview of the origin and development of the traditional extradition procedure, sources and shortcomings. The central part of the paper is a presentation on the European order as a substitute for slow and insufficiently efficient extradition. Within this part, the concept, content, issuance procedure with material and procedural legal preconditions are stated. Also, the main reasons and justification for the introduction of the European Arrest Warrant, which has greatly simplified the former extremely complicated extradition system, will be clearly explained. The following are experiences related to the implementation and control of the issuance of the European Order, problems and initial results in implementation. The basis of this relatively new legal institute is characterized by a simplified, depoliticized extradition process based on interstate trust in the legal system of EU member states. Since the entry of the EAW into the EU legal system, the subjects of the procedure are the judicial authorities themselves, which automatically recognize the decision of the authorities of another Member State, which significantly reduces the time required for extradition, while establishing a higher level of cooperation between EU Member States. Also, the European Arrest Warrant is based on respect for the principles of legality and anti-criminal solidarity. Having in mind the fact that Serbia has applied for EU membership, and that it has the status of a "candidate" for EU membership, the aim of the master's thesis is to point out potential problems that may arise before the implementation of this mechanism by the Republic. in practice. The Republic of Serbia must meet the conditions set by the EU for candidates. In that context, the international cooperation of Serbia, and other countries in the region and the EU in the field of justice and home affairs is of special importance, where good initial results have been achieved so far with the desire and will to improve cooperation.

Keywords: international criminal assistance, extradition, European Union, European arrest warrant, anti-criminal solidarity

БИОГРАФИЈА

Кандидат Владимир Стојановић рођен је 27.04.1992. године у Књажевцу. У истом граду завршио је основну школу као и Књажевачку гимназију, на природно-математичком смеру. Дипломирао је на Правном факултету Универзитета у Нишу дана 01.11.2016. године, са просечном оценом 8,36. Школске 2016/2017 године уписао је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Нишу, на смеру унутрашњих послова. Кандидат је тренутно запослен у канцеларији Јавног извршитеља Зорана Богдановића где почев од дана 01.02.2017. године обавља функцију помоћника јавног извршитеља као примарни позив. Након самог запослења, кандидат се бавио професионалним усавршавањем, те је постао лиценцирани медијатор - посредник у мирном решавању вансудских спорова, на основу решења бр. 740-09-826/2018-22 од дана 09.10.2018. године, чиме се такође активно бави. Завршио је и Throne - курс дигиталног маркетинга.